

דור הפלמ"ח

ספטמבר 2012 אלול תשע"ב	בהוצאת עמותת דור הפלמ"ח	יו"ר העמותה ישעיהו (שייקה) גביש	העורכת: תהילה עופר
---------------------------	----------------------------	------------------------------------	-----------------------

אנו במקום הראשון

פרס נובל ומדליות אולימפיות ידועים לכל. והרי לפניכם חידוש: חברת TRIP ADVISOR הבינלאומית שמדרגת אתרים מומלצים לתיירות בעולם כולו, לרבות בישראל, מדרגת גם את אתרי התיירות המומלצים בעיר תל-אביב מבלי לשכוח שהעיר נמצאת בין עשר הערים האטרקטיביות בעולם. ומבין 72 אתרים ראויים לביקור בתל-אביב נבחר מוזיאון הפלמ"ח במקום הראשון. לשם השוואה, מרכז רבין דורג במקום ה-12, בית התפוצות במקום ה-11 וכן הלאה.

ואכן, לבית הפלמ"ח על כל חלקיו - המוזיאון, יד לגח"ל, אוצר התמונות, ההנצחה והארכיון - כוח משיכה גדול. התפוסה מלאה וההזמנות לביקורים נמסרות מראש למספר חודשים ועד שנה. את שנת 2011 סיימו עם כ-100,000 מבקרים ובתוכם 30% תלמידים, 20% חיילים, 19% תיירים וכן רבים אחרים. גם אולם "מלווי השיירות" וגם "יד לגח"ל" מופעלים בקצב הולך וגדל ובתפוסה גדלה.

ברצוני לידע אתכם כי עדיין אנחנו נתקלים בבעיות כוח אדם הקשורות לנושא הידוע כ"עובדי קבלן". הטיפול בנושא זה טרם סוכם אך מניין המדריכים הצטמצם ולכן בחודשים האחרונים צומצמה הפעילות ובוטלו למעלה מ-10,000 ביקורים שהיו רשומים ואין אפשרות לקלוט אותם.

יחד עם זאת, אנחנו מתכננים הגדלת הקיבולת של בית הפלמ"ח עד כדי הכפלתה בשנים הבאות. נעשה זאת באמצעות בניית מבואה גדולה וחדשה שבתכנונה כבר הוחל.

ולחברינו, דור ההמשך. אני ממשיך ורואה בכם את עתודת הפלמ"ח וכחלק ממנה - ההתנדבות. אנא, הקדישו חצי יום בשבוע או יום בחודש להתנדבות, כדי לסייע ביצירת קשר עם חברי הפלמ"ח, לתגבר את ההדרכה באוצר התמונות, לתגבר את צוות הארכיון בעדכון נתונים, קליטה וקטלוג של ספרים לספרייה ובחומרים לעיתון ולעלונים.

שנה טובה לכל בית הפלמ"ח ולכל חברי העמותה.

ישעיהו (שייקה) גביש

יו"ר עמותת דור הפלמ"ח

רוח הפלמ"ח נושבת בתנועות הנוער

יש עתיד למורשת הפלמ"ח והעברתה מדור לדור. רבבות בני הנוער כבר ביקרו בבית הפלמ"ח ונטלו עימם רשמים וידע. אבל יש גם נוער שאינו מסתפק בידע פאסיבי, שאולי יועבר הלאה ואולי לא. קבוצות גדולות מאד, בעיקר של חברי תנועות נוער, מבקשות להעמיק בידע על הפלמ"ח ומשתתפות בפעילויות. כאן, ובדפים נוספים בעיתון, רואים קבוצות כאלה, וגם שתי ילדות, המדגימות כיצד נושבת רוח הפלמ"ח בקרב הנוער.

מאות בני נוער צועדים באתרי קרבות

בשנים האחרונות מגיעים חניכי "המחנות העולים" וגם בוגרי התנועה לטקס יום הזיכרון הנערך בבית הפלמ"ח. הם לומדים על פרשיות קשורות בפלמ"ח, מכינים קטעי קריאה וזמר ולוקחים חלק פעיל בטקסים. בשנה האחרונה נדמה כי מניינם עלה על מניין חברי הפלמ"ח שהשתתפו בטקס.

השנה הגיעו מאות חניכים וחניכות של כל תנועות נוער לאירוע הנערך במודיעין לכבוד חטיבת יפתח. כל התנועות הפועלות במודיעין-מכבים-רעות היו מיוצגות, מ"הנוער העובד" עד "בני עקיבא" ו"הנוער הלאומי". הם צעדו עם דגלי פלמ"ח יחד עם פלמחניקים בעקבות לוחמי יפתח, שמעו הסברים על הקרבות שבזכותם "על המשלט יושבת עיר(ם)", שרו מסביב למדורה והופיעו על הבמה המרכזית. ושתי ילדות בנות 12 ביקשו להיפגש עם פלמחניקית במסגרת "פרויקט בת-מצווה" של בית ספרן בנושא "נשים גיבורות". הן למדו עליה באתר הפלמ"ח ובאו מוכנות לפגישה, בה ראינו וצילמו אותה. הילדות התרגשו במיוחד מהביקור עימה בחדר ההנצחה לחללי הפלמ"ח וביקשו לגעת בסכין שהיה שייך לאחד הנופלים.

אין אלה מקרים יחידים. יש עוד קבוצות נוער המבקשות מאיתנו שיחות והרצאות. הפלמ"ח זוכה לעדנה מחודשת.

ת.ע.

עדן ויעל באו לראיין פלמחניקית

המחנות העולים בטקס יום הזיכרון

גן חטיבת הראל בירושלים

בקצה המערבי של גן סאקר בירושלים, גובל עם בית המשפט העליון, הולך ומושלם על פני שטח של 4-5 דונם "גן חטיבת הראל". מוטקה בן-פורת, מ"פ בגדוד הרביעי בחטיבת הראל ומראשי הפרויקט, אומר כי הרעיון להקים אתר הנצחה לחללי הראל בבירה עלה בכנס החטיבה שהתקיים ב-2006 בתיאטרון ירושלים. ראש העירייה דאז אורי לופליאנסקי העיר את תשומת לבם של מארגני הכנס לכך ש"דווקא בירושלים שהחזיקה מעמד במלחמת העצמאות בזכות חטיבת הראל של הפלמ"ח - אין אתר הנצחה ראוי לה". אנשי הראל, שהסתפקו מקודם בשאר אתרי ההנצחה - גשר הראל, הקסטל, שלדי המשוריינים, פארק רבין ועוד - "קנו את הרעיון". קבוצה מלוחמי החטיבה המונה את ישכה שדמי, אביבה קפלן, יואב הרפז, צביקה זמיר, אליהו סלע ("רעננה") ומוטקה בן-פורת (בראשית הדרך נמנו עימה גם עוזי נרקיס ואורי בן-ארי שהלכו מאז לעולמם), נרתמה למשימה.

היה ברור כי לירושלים ולחללי החטיבה מגיע פרויקט גדול שיעלה כסף גדול. שניים מוועדי הראל שהממון מצוי אצלם בשפע, תרמו בשפע. "וחברים מן השורה תרמו כל אחד כפי יכולתו 'לבנה' אחת או יותר וכך גם חלק ממשפחותיהם של כ-420 חללי החטיבה", אומר מוטקה ומדגיש שכשליש מלוחמי הראל בכל התקופות והקרבנות נפלו חלל. הוא מסביר: "שמותיהם יהיו חקוקים בקיר הפנימי של מעגל האנדרטה ואילו בקיר החיצוני יסופר על 13 המבצעים שבהם לחמה חטיבתנו במלחמת העצמאות". בין שני קירות המעגל הענקי המקיף מדשאה ובמרכז עץ בודד תהיה מעין טיילת, כמו בחומה המקיפה את העיר העתיקה. האנדרטה כמעט מוכנה וכבר ניתן להבחין כי תתפוס מקום של כבוד בין יצירותיו הגדולות של הפסל דני קרוון ושל שותפו בהקמת אתר של חטיבת הנגב, אדריכל הנוף צבי דקל, ממקימי קיבוץ הראל. "חיפשתי פה פשטות, מינימליזם טוטלי", התבטא דני קרוון בראיון. האתר יושלם עוד השנה, מבטיחים אנשי הראל, וחונכותו מתוכננת לאביב הבא.

מסביב "הום הסער במכון אבשלום

ביוזמה של חבר דור ההמשך רונן ברוקשטיין קיים השנה מכון אבשלום, המכון הראשון ללימודי ארץ ישראל, במגמה "לדעת ארץ", 12 הרצאות שכותרתן "מסביב ייהום הסער". וכך הציג את הקורס למבקשים להצטרף: "המבקש לספר את סיפור הפלמ"ח, מוצא את עצמו מספר את סיפור הקמת המדינה. הקורס יעסוק בהיבטים השונים של הפלמ"ח ותורמתו המיוחדת להקמת המדינה ויכלול לצד הרצאות עיוניות, גם נקודות מבט אישיות של אנשי פלמ"ח. בין הנושאים: מה היה הפלמ"ח ומה השאיר אחריו; נושאים עמם על שכם - הפל"ם וההעפלה; היחידות המיוחדות של הפלמ"ח; נשים בפלמ"ח; הפלמ"ח בהתיישבות; נתיב לנשר בשמיים - מחלקת הטיס של הפלמ"ח; הפלמ"ח וההנהגה המדינית; אלתרמן והפלמ"ח; פירוק הפלמ"ח. הקורס ישוטט בין תערוכות בית הפלמ"ח, יארח חברי פלמ"ח ויקנה בציזבטים כמיטב מסורת הפלמ"ח ובשירה בציבור עם הזמרת נגה אשד. בקורס שהתקיים בבית הפלמ"ח השתתפו כמה עשרות אנשים. המרצים היו מן האקדמיה וותיקי פלמ"ח.

טקס ממלכתי בבית הקברות בקריית ענבים

בבית הקברות הצבאי בקריית ענבים, הוא בית הקברות החטיבתי של חטיבת הראל נערך טקס יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל במעמד לוחמי הראל, בני משפחות ומוקירי זכרם. בטקס נאם סגן ראש הממשלה

דן מרידור. זר חטיבת הראל הונח על ידי מוטקה בן פורת ואליהו "רעננה" סלע. זר נוסף הניח מח"ט שריון הראל שהביא לטקס את מפקדי החטיבה היום. בסיום הטקס, לאחר "התקווה" שר הקהל הרב גם את המנון הפלמ"ח.

אסף סלע

יחד עם וותיקי פלמ"ח רבים, ביניהם האלופים (מיל) צביקה זמיר ואלעד פלד היה מרגש לפגוש כמה נכדים של "גברוש" (גבריאל רפופורט) המנוח שהגיעו מארה"ב והיו צמאים לשמוע על עלילות סבם הנודע. אני אישית ארחתי במקום מאות תיירים מפלורידה, שהגיעו היישר מ"מסע החיים" בפולין. לאחר הטקס סיפרתי להם על מבצע "נחשון" ועל השתתפות מתנדבים מארה"ב בהעפלה. בהמשך הם ביקרו בקסטל.

ברור תירוש

חבר, חברה!

אם יש לכם כתובת e-mail

אנא הודיעו להנהלת העמותה בכתובת:

hapalmach@walla.co.il

תצלומים: אוצר תמונות הפלמ"ח,

אלדד חרובי, זאב לכיש, תמונות פרטיות

דור הפלמ"ח

בהוצאת עמותת דור הפלמ"ח

העורכת: תהילה עופר

עורך אחראי: ישעיהו גביש

כתובת המערכת: עמותת דור הפלמ"ח,

בית הפלמ"ח, חיים לבנון 10, ת"א 69975

ת"ד 65080, ת"א 61650

טל' 03-6416484, פקס' 03-6414716

www.palmach.org.il

הודפס: דפוס שלמה לוי 03-6881727

הצדעה למפקד

מה שהיה יצחק שדה עמד בדבריו חיים גורי, לוחם פלמ"ח, משורר, אשר את "שיר הרעות" שלו שרה הלהקה הקולית של גבעת ברנר וקטע מתוך "המצבה" שלו הוקרא בסוף הטקס: "לאיש אשר ניצב בינינו / כאילו לא שכן קברים / והוא בייסורים והוא באחריות למעשינו / והוא בחלומות ובלוחות הברית". בין הנוכחים בטקס היו הבת איזה שדה דפני, הבן יורם שדה, יו"ר עמותת דור הפלמ"ח אלוף (מיל') שייקה גביש, אלוף (מיל') אלעד פלד, קצין צנחנים וחי"ר ראשי תת-אלוף מיקי אדלשטיין, תת-אלוף (מיל') אפרים סנה, מנהל בית הפלמ"ח זאב לכיש ורכזת ההדרכה שירי פרסול, חברי דור ההמשך איתן דפני (נכדו של יצחק שדה), צחקי שריג ומירה גרנות ועוד רבים אחרים.

ב-20 באוגוסט מלאו 60 שנה לפטירתו של מפקד הפלמ"ח יצחק שדה, "הזקן" שהיה אך בן 62 במותו. ותיקי פלמ"ח הצדיעו למפקדם, צה"ל הצדיע לאלוף שדה וקיבוץ גבעת ברנר שבבית העלמין שלו הוא קבור - באו לחלוק כבוד לזכרו.

חברי הקיבוץ הציגו אותו כ"חלוץ, לוחם, חוצב ומהפכן, אמן, רע וחבר, מפקד ומחנך, אב, אדם". על הפנים האלה באישיותו המרתקת והאהובה שרו, קראו ודיברו בטקס האזכרה. בשם הפלמ"ח דיבר אלוף (מיל') שלמה גזית, יו"ר העמותה להענקת פרס יצחק שדה לספרות צבאית. את ברכת צה"ל והערכתו הביא אלוף גרשון הכהן מפקד גיס 446. בשם הקיבוץ וגם בשם אביו בני מרשק דיבר יואל מרשק, ראש אגף משימות של התנועה הקיבוצית. ועל כל

נוער, שמע!

מישהו אי שם מחזיק את מאזני חיינו בידי.

וכפות המאזניים עולות ויורדות, עולות ויורדות.

על הכף האחת - שואת ישראל, תקומת ישראל, ומלחמת ישראל.

ועל הכף השנייה: תכני מסחר ופוליטיקה, והתכנים, משקלם כבד מאוד.

נוער, זכור: בבוא השעה, השלך עצמך על כף המאזניים.

השלך עצמך בכוח ובאומץ!

זה יכריע, המאזן ישתנה! ?

נוער, שמע

יצחק שדה

איזה שדה דפני ונציגי צה"ל

מימין: צחקי שריג, עליזה גורי וחיים גורי

יורם שדה, נכדו אלעד ואשתו זיוה יריב

שלמה גזית

אלוף גרשון הכהן

יואל מרשק

ביתו של המפקד

על ביתו של יצחק שדה בתל אביב-יפו כתב דני קרוון: "בית קטן, נמוך, נחבא אל הכלים... הבית היה שייך לקצין בריטי שלקח עימו כשעזב את האימפריה הבריטית... את הבית הזה, הקטן, קיבל [שדה] בזכות מי שהקים את פלוגות השדה ואת הפלמ"ח, ולימים מוכר כמי שהיה האסטרטג של מלחמת העצמאות, מי שרוב מפקדי הפלמ"ח, אם לא כולם, היו חניכיו - יגאל אלון, משה דיין, חיים בר-לב, דוד אלעזר, יצחק רבין ורבים אחרים, האיש שישב עם פקודיו סביב למדורה וסיפר סיפורים ושר שירים, שהיה איש השלח והספר... יצחק שדה הקים את חטיבה 7 (ראשית חיל הריון) ופיקד על יוצאי לח"י... למרות שהיה יכול לקחת מהמינהל כל ארמון של שייח' או עשיר יפואי... בחר לעצמו בית קטן שמשפחה ערבית לא התגוררה בו ולא נטשה אותו... מי שביקר בבית ראה מקום פשוט ונוגע ללב והבין צניעות מהי".

אלוף גרשון הכהן, זמרה ואלעד פלד, אפרים סנה

הצדעת מודיעין-מכבים-רעות

אירוע שנתי למופת. ראוי לחיקוי. פתוח לכל הפלמחניקים, לדור ההמשך ולשוחרי מורשת הפלמ"ח. הנאה מובטחת.

ומתברר כי מאות חברי תנועות הנוער צמאים לשמוע. כולם שרו בצוותא, צעדו בצוותא ואפילו לשירת המנון הפלמ"ח על הבמה עלו חברי/חברות פלמ"ח, כל אחד בצמוד עם נער/ה.

מכתב ששלחה חברת פלמ"ח למירה גרנות לאחר האירוע שהיה בחודש מאי השנה מדבר בעד עצמו: "חזרנו הביתה עייפים-אך-מרוצים. היה ממש מרשים לראות את כל ערימות הנוער על הדשא. הסתכלתי כל הזמן מוקסמת על קבוצת הילדות שליוונו-סטופ את מה ששרו על הבמה, ליוו בתנועות קצביות וידעו את כל השירים, גם את הישנים. אמנם שתי תנועות נוער חסרו לי, השומר הצעיר והמחנות העולים, אבל היה תענוג לצפות בנערות מתנועת נוער דתית-מסורתית (נועם) מפזזות על הבמה יחד עם חובשי מיני-כיפות. ולראות את "הנוער הלאומי" צועד ומצדיע לפלמ"ח. אין קץ להערכתי להצלחתכם לתתם לעשייתכם המופלאה את ראשי הרשות המקומית, את מפקדי חטיבת יפתח הנוכחית, את מערכת החינוך ואת תנועות הנוער. חברי הפלמ"ח בכלל ויוצאי חטיבת יפתח בפרט חבים לכם חוב גדול. לכם תודה לכם ברכה על העבודה והמלאכה. יישר כוחכם!"

האירוע השנתי "הצדעה לחטיבת יפתח" ממשיך להתקיים ב"פארק יפתח" שבמודיעין-מכבים-רעות ובאתרי הקרבות של החטיבה בסביבה - ביר-מעין ואל-בורג'. לחלק המסורתי - מפגש ותיקי החטיבה, נסיעה וצעדה לאתרי הקרבות ועצרת בפארק, כל שנה נוספים מרכיבים חדשים. יוזמי ההצדעה ללוחמי יפתח הם הפלמחניק יעקב גת (יענקל'ה וינשטיין) לוחם בגדוד השלישי ובתו מירה גרנות, פעילת דור ההמשך. הם זכו וזוכים לתמיכה נלהבת של ראש העיר חיים ביבס ולתמיכה ביצועית של אלון שמידט, ראש תחום תרבות ואירועים בעירייה. שייקה גביש, יו"ר עמותת דור הפלמ"ח הנוטלת חלק פעיל באירוע מייחל ליום בו רשויות מקומיות נוספות יאמצו את המודל של מודיעין. ובינתיים - ראוי מאד שלא רק יוצאי חטיבת יפתח אלא כל חברי הפלמ"ח יבואו לאירוע שייערך בשנה הבאה. הנאה מובטחת.

ואם בחידושי השנה עסקין, אומרת מירה: "הניסיון להתאים אירוע לאנשים מבוגרים וצעירים גם יחד מסובך למדי ולאחר תחקיר האירועים הקודמים קיבלנו, אבא ואני, החלטה ללכת עם הנוער כדי שהיה המשכיות לפרויקט. על כן, האירוע האחרון היה משולב עם יום תנועות הנוער בעיר". הפלמחניקים שהשתתפו חושבים שדווקא השילוב עם הנוער מלהיב: הם נהנים לספר

חלק מתנועות הנוער שהשתתפו בהצדעה לחטיבת יפתח

מנער עד זקן - שרים את שיר הפלמ"ח

ילדים ומפקדים בחטיבת יפתח. מימין אלעד פלד, באמצע בחולצה לבנה שייקה גביש, על ידו ראש העיר חיים ביבס

הרוח נושבת קרירה - נוספה קיסם למדורת הדור הצעיר

מנער עד זקן - צועדים באתרי קרבות

מנער עד זקן - שיחת רעים

ערימה של חב'ה על הדשא

דבר סמח"ט יפתח מודל 2012

באירוע ההצדעה לחטיבת יפתח שנערך כמדי שנה בעיר מודיעין-מכבים-רעות השתתף ונשא דברים גם סמ"ל עמית בר (בתצלום), סגן מפקד חטיבת יפתח של צה"ל בימינו, חטיבת מילואים בחיל השריון. להלן דבריו:

כבר כמה שנים שאני מגיע לאירוע של כנס חטיבת יפתח. מבחינתי האישית מדובר באירוע מרגש ומיוחד. אחד

הדברים המרגשים ביותר בכל הטקסים הוא הרגע שבו החצוצרות מבשרות את תחילת המנון הפלמ"ח. איך ברגע אחד קסום נעלמים הקמטים, נעלם הגיל, כולם נעמדים יפים וצעירים. שרים את ההמנון כאילו לא עברו למעלה משישים שנה. יפי הבלורית והתואר חוזרים לעלומיהם לרגע אחד קצר.

הצבא בשנים האחרונות, עובר שינויים טכנולוגיים רבים. הצבא הופך לצבא דיגיטלי, צבא מתוחכם, מקצועי, ממוחשב. השינויים מבורכים ושומרים על יתרונו מול האתגרים הניצבים לפנינו היום. יחד עם השינויים החיוביים הללו ישנם ערכים אחרים שצריכים חיזוק. ערכים שניתן לומר שהם מהותו של הפלמ"ח. הפלמ"ח מסמל את ה"מסביב למדורה", הרעות, הערכים הישנים והטובים, שלפעמים יש הרגשה שמקבלים דגש מופחת ואובדים בתוך סבך הטכנולוגיה והקידמה הממוחשבת.

חטיבת יפתח היא חטיבת מילואים. גם אנשי מילואים מסמלים בחברה הישראלית את אותם ערכים של רעות וחברות לאורך שנים. חיילים שמשרתים יחד שנים רבות, לא יכולים להחזיק מעמד בלי אותם ערכים בסיסיים של מחויבות ארוכת שנים ובלתי מתפשרת לחבריהם לנשק ולרעיון. ודבר נוסף משותף לאנשי המילואים ולאנשי הפלמ"ח - סיומת החיבה שבה אוהבים לכנות אותנו בציבור, "מילואימניק". על משקל "פלמחניק".

יש משהו בלתי אמצעי במה שאנחנו מסמלים. הרוח, האחוה, אותה יכולת להיות קונצנזוס רעיוני, לסמל את הטוב והמחבר. לתת את אותו ערך מוסף אנושי שהוא מעבר ליכולת הטכנולוגית המתוחכמת ביותר. היתרון האנושי. הערכי. רוח הפלמ"ח שעברה לצה"ל, היא זאת שנתנה ונותנת את הכוח, העוצמה המוסרית והצבאית. את היכולת לעמוד בכל האתגרים הניצבים בפני כל דור - להיות יכולים להם כמו אז, גם היום.

החטיבה שלנו נמצאת כעת במסגרת אימון באש בצאלים. לכן, חלק מסגל החטיבה לא הגיע, ביניהם מפקד החטיבה, אל"מ אורן סלומון, אשר ביקש למסור לכם את ברכתו בערב זה. גם היום, חיילי החטיבה רצים והולכים לשירות מילואים מתוך סיבה עיקרית אחת - ציונות. מילה שאני מניח שבתקופתכם נאמרה בלי ציניות, בלי גיחוך קל עם נימה של התנצלות. ציונות פשוטה. ציונות פשוטה, ערך עצום ופשוט אותו אנו למדנו מכך ומנסים ליישם אותו דרך שירות המילואים גם בימים אלה. היום, כשהמילה ציונות כבר לא ברורה, כבר לא אחידה, כבר לא תמיד מילה מלכדת ומאחדת כפי שהיה ברור פעם, בימים של מסביב למדורה.

אני מאחל לנו, חיילי חטיבת יפתח, שנדע לקחת מכם את הערכים של הרעות, הציונות, וכל מה שאתם מסמלים אז והיום, ונדע ליישם אותם, לשמור על גחלת האש שתעבור מדור לדור. בשם חיילי החטיבה, אני רוצה לומר שאנחנו גאים לשאת את השם יפתח כשמה של החטיבה. זאת זכות גדולה וגם מחויבות גדולה לא פחות. אני מבטיח לכם שנעשה ונפעל, על מנת להיות ראויים לשם ולמורשת.

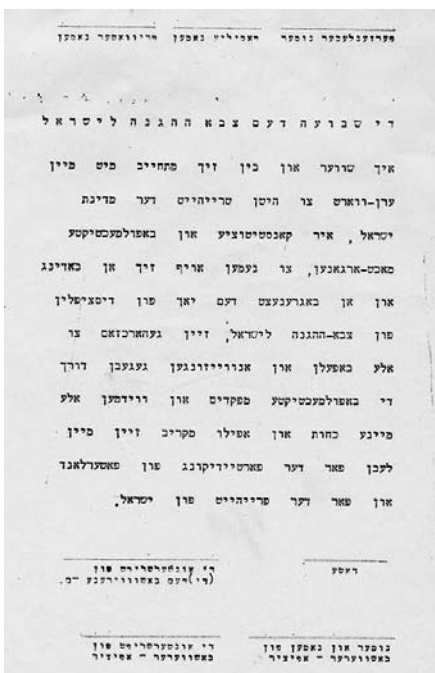
אסור לענוד את סמל הפלמ"ח!

הידיעה הבאה פורסמה ב-14 בדצמבר 1948 בהבלטה, בעמוד הראשון של העיתון "על המשמר", תחת הכותרת "שם הפלמ"ח לא ייזכר ולא ייפקד": "כתובת הפלמ"ח הוסרה מעתה מהסמל שיבולים וחרב של החטיבה. כן נאסר על החיילים שהתגייסו לפלמ"ח בשנה האחרונה, מאז 27 בנובמבר 1947, לענוד את הסמל הפגום. כך, בעוד שר הביטחון [דוד בן גוריון] מצהיר כי הפירוק אינו אלא עלילה, ואנשי מפא"י מחרים מחזיקים אחריו ומבטיחים המשך קיומה של החטיבה - באה פקודת ראש המטה הכללי ומוחה את השם המפורש של הפלמ"ח".

אסנת מרדור מסרה לנו את קטע העיתון ומרדכי נאור סייע בידנו לאתר את המקור.

שבועת אמונים צה"לית ביידיש

במלחמת השחרור, כאשר הגיעו עולים חדשים רבים במסגרת הגח"ל, הישר מהאוויה לשורות צה"ל, היה צורך שיבינו את הנוסח של שבועת האמונים שעליה הם חותמים. על כן ניתנה אפשרות להישבע ביידיש. "אלע מיינע כוחות און אפילו מקריב זיין מיין לעבן פון מדינת ישראל" כתוב בנוסח השבועה שמצאנו באינטרנט.

אסנת מרדור

שלושה בסיכה אחת - מלבד שוש

מי הגה את סמל הפלמ"ח ומי עיצב את סיכת הסמל?

יהודה זיו

במוזיאון הח'אן של חדרה שמורים, בין היתר, גם רישומים של אמן המתכת יצחק מאיר. בין רישומיו, מעיצובו של אריה אמיר, איש חדרה ומי שהיה בשעתו בפלוגה ג', מצוי סמל הפלמ"ח. נראה כי אירוועיה שנת ה-70 לפלמ"ח עוררו את צוות המוזיאון, שהחליטו כי בידיהם רישומי הראשון והמקורי של סמל הפלמ"ח. הם העבירו עותק אל תום שגב, עיתונאי "הארץ" שפנה בעניין זה אל ד"ר אלדד חרובי, מנהל הארכיון של בית הפלמ"ח. אלדד תהה: ההיסטוריה הכתובה של "כוח המגן העברי" מייחסת את עיצוב סמל הפלמ"ח, כמו גם סמלי ה"הגנה"

אופקית, כמו בסמל נוסח אל-חנני. אך נראה כי העדפתי את הבלורית הטבעית של שיבולת בשדה ושיפצתי את ראשיהן. מתברר כי לימים נהג כך, אך הרבה יותר יפה ממני, גם הצייר נפתלי בזם, שאף לו חלק נכבד בעיצוב סמל הפלמ"ח. עמיקם גורביץ הפקיד את הרישום של בזם בארכיון בית הפלמ"ח.

איתרתי את נפתלי בזם, במורה ב"בצלאל" והוא סיפר כי עם פרוץ מלחמת העצמאות לא גויס לשירות קרבי כיון שמשקלו היה אז פחות מ-40 ק"ג. במקום זאת נלקח ברכב משוריין אל דירה ברחוב גורדון בתל אביב, שם עסק בעיצוב ובאיור פרסומים. לדבריו: "הסמל כבר היה, אך אני נתתי לו את הצורה הסופית!"

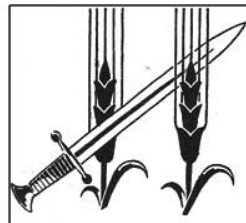
הסמל המשופר ליווה מכאן ואילך את שערי עלון "פלמ"ח" במלחמת העצמאות ואת הלקט "שירים ופזמונות". שיפוץ נוסף מעשה ידי נפתלי בזם עיטר את כריכות ספר הפלמ"ח שהיה גם בסיס לעיצוב סיכת הסמל.

סמל הפלמ"ח חולק לחברים עם היציאה מהמחתרת ב-1948 והופיע גם בסמלים ובדגלים של שלוש חטיבות הפלמ"ח - יפתח, הראל וחטיבת הנגב. את סיכת הסמל ענדנו לראשונה בגלוי רק סמוך להכרזת

הסמל שצייר
נפתלי בזם

הסמל שצייר
אבא אל-חנני

הרישום ביומן של
יהודה זיו

הסמל שצייר
יצחק מאיר

וצה"ל, לאדריכל אריה אל-חנני.

בעצת חרובי פנה שגב אליי, אך לא עלה בידי למצוא פרטים על יצחק מאיר - לא במוזיאון הח'אן בחדרה ולא מפי הקרובים להפקת סמלים: בועז קרצמר מקיבוץ צאלים, פרופ' שאול לדאני מאוניברסיטת בן-גוריון ואמציה כ"ץ, איש ועדת הסמלים של צה"ל לשעבר. בעיני נראה הרישום, עם השקעים המוצללים הרבים שבו, כסקיצה של "שטנץ" (רושמה) לצורך הטבעת סיכת הסמל. בין עיצובו הראשון של סמל הפלמ"ח לבין הטבעת סיכות הסמל וענידתן לראשונה בגלוי הפרידו כשלוש שנים. בימים 20-21 ביולי 1945 נערך הכינוס השני של הפלמ"ח במעיין חרוד ובמסדר הסיום נגלה לנו שם לראשונה סמל הפלמ"ח - חרב מכסיפה בין שיבולים רקומות בזהב על דגל כחול. נטע גולן, נכדתו של אריה אל-חנני שמעה כי סבתה, שרה אל-חנני היא שרקמה את דגל הפלמ"ח. בעינינו נראה הסמל קולע: חרב הפלמ"ח קוצרת את שיבולי הקיבוצים... שמחנו שיש לנו סמל, אך בגלל היותנו במחתרת לא ענדנו אותו.

לא לחינם היה סמל הפלמ"ח קולע כל-כך: באתר של ארגון ה"הגנה" כתוב כי "עוצב וגובש, יחד עם דגל החטיבה, בעת הדיונים שקוימו במטה הפלמ"ח לקראת הכינוס השני... את ההצעה לסמל העלתה, כנראה, שושנה (שוש) ספקטור, מזכירת מטה הפלמ"ח". שבועות אחדים לאחר הכנס במעיין חרוד ראה אור קובץ לענייני הדרכה מיועד למפקדים, בשם "למדריך א" שסמל הפלמ"ח, מעשה ידיו של אריה אל-חנני, מעטר אותו. בעת ההיא נמנית עם כיתת הסיירים של פלוגה ב' וחוברת זו לא הגיעה לידי, אך בין ניירותי מאותם ימים, בתוך יומן שנת תש"ה, מצאתי שרבוט הסמל, מעשה ידי. בהתבוננות שנייה בסמל אשר רשמתי ביומני ניכר בראשי השיבולים כי תחילה ציירתי אותם, על-פי הזיכרון, גזוזים

עצמאות ישראל, למיטב זכרוני בכנס שנערך ב-7 במאי 1948 בבית "הבימה" בתל-אביב לרגל מלאות שבע שנים לפלמ"ח. לא כולנו הגענו אז אל הכנס: רבים מאיתנו נמצאו אז בעיצומה של לחימה בחזיתות השונות. כדי לאשש את מה שאני זוכר בדבר ענידת סיכת הסמל לראשונה, ערכתי משאל בקרב חברותי וחברי הפלמחניקים מאותם ימים רחוקים. רובם השיבו: "למי בכלל היה אז פנאי להפסיק את הלחימה ולהגיע אל הכנס הזה בתל-אביב?" כך צבי רגב ("צבידלה") האומר: "למי היה זמן ולמי הייתה אפשרות או יכולת לעלות מן הנגב או לרדת מן הגליל לכנס בתל-אביב, ומי בכלל ידע עליו אז?" אך זוכר שאת סיכת סמל הפלמ"ח קיבלו הוא וחבריו כארבעה חודשים לאחר-מכן, בספטמבר 1948. חלקם השיבו "מי בכלל זוכר היום דבר שכזה?" ואפילו רבקה'לה קרמר ששרה בכנס עם הציזבאטרון את "בת-שבע" אמרה: "לא זוכרת!"

החלטתי לסגור עניין והעליתי על הכתב את כל מה שהצלחתי ללמוד על עיצוב סמל הפלמ"ח וענידת סיכת סמל. העברתי את הסיפור אל ארכיון בית הפלמ"ח, מוזיאון הח'אן בחדרה, תום שגב ומערכת "עת-מול" ב"יד בן-צבי". הסיפור הופץ בין כמה חברי פלמ"ח ואז הפתיע אותי איש הפל"ים יהודה בן-צור שכתב לי: "כנס בת-שבע התקיים בעת היותי בדרך ממרסי ליוגוסלביה, בה עליתי על אוניית רכש. במהלך שהותי שם התיידדתי עם קצין הביטחון היוגוסלבי, שטיפל בנו ואף העניק לי לפני הפלגתנו את "הכוכב האדום", סמל הפרטיזנים היוגוסלבים. לתל אביב הגענו ב-27 ביוני 1948 ובאחד ביולי הפלגנו שוב אל יוגוסלביה. באחד מחמשת הימים הללו הגיע לידי סמל הפלמ"ח - אל תשאל איך וממאי? אינני זוכר - אותו הענקתי ליוגוסלבי".

כנס "הראל" לדורותיה

כנס של אנשי חטיבת הראל יתקיים ב-30 במאי 2013 באתר "יד לשריון" בלטרון. לקידום התקשורת בין כל מי ששירת אי-פעם בחטיבת הראל הקימה קבוצת פעילים דף ב"פייסבוק" דף בשם "כנס הראל לדורותיה" שאליו ניתן להצטרף גם לצורך מידע שוטף וגם להעלאת נושאים וחוויות הקשורים בשירות בחטיבת הראל. החומרים שיועלו בדרך זו ישמשו גם להכנת הכנס עצמו. מלבד ההצטרפות לדף ה"פייסבוק" ניתן לקבל מידע נוסף בכתובת דוא"ל: kenes.harel@gmail.com, במסרון ליוני אמיר בנייד מס' 054-4973165, או בקישור http://www.yadlashiryon.com/show_item.asp?itemId=648&levelId=64596&itemType=0

אסנת מרדור

שיר השבי של הפלמחניק אוריאל אופק

בדף המידע האינטרנטי של איתמר לוי ("איתמר ספרים") שהוקדש לכתבים קשורים בשבויים ובשבי, הופיע שיר מאת החובש הפלוגתי איש חטיבת הראל, המשורר אוריאל אופק שנפל בשבי הלגיון בגוש עציון. את השיר מצא איתמר בחוברת "פלמח" מס' 70 מאוגוסט 1948, יחד עם קטע "מן השבי" אותו כתבה חברת קיבוץ רבדים: "הנה יושבת אני במחנה השבויים, באי שם נידח, מהעבר השני של ארצנו, באוהל מאובק, ומנסה להתרכז, בתוך המולת דבריהם של עוד תשעת חברי לשיכון". מיד אחרי דבריה מופיע השיר ואתה חברה מוסיפה: "כותב שיר זה, חברנו אוריאל אופק, חובש פלוגתי ברבדים, נפל בשבי האויב עם נפילת גוש עציון".

צפייה למכתב

צפיה מעיקה למכתב כי יופע,
צפיית הצמא לגמיעה.
לו יבוא המכתב וירוהו - וריפא,
ונגולו משאות הכמיהה.
ותבוא האיגרת ותשק עד תומה.
כל טיפה, כל טיפה מה יקרה.
כי הייתה כל מילה סם משקה בצמא
וגחל לקופאים בקרה.
נחרת המכתב בלבב עת נגמע
וכתום מועדו ולכתו -
שבעתיים גברו ערגונות וצמא
וכמיהה לקרבת שולחתו.

ארכיון הפלמ"ח: עיון וירטואלי ועיון פיזי

ד"ר אלדד חרובי, מנהל הארכיון

החיים זורמים וחומרים ממשיכים להגיע אל ארכיון הפלמ"ח. אנו צועדים קדימה לעבר העתיד ואילו דור חברי הפלמ"ח הולך ומתבגר. מתברר כי יחד עם הגיל המתקדם גומלת בלבם של חברי הפלמ"ח החלטה לכתוב זיכרונות - ולהיפרד ממזכרות. כאן משמעותית מאד תרומת המתנדבים והמתנדבות המסייעים בידינו לקדם את הנושאים החשובים של שימור, הקלדה, טיפול בסרטים חדשים ובספרים חדשים. במקביל נעשית עבודה חשובה בראשותו של הפלמחניק יצחק באר, המעביר את סרטי הווידאו שלנו לפורמט דיגיטלי.

ועדיין אנו מחפשים ומוכנים לקלוט חומרים מקוריים של חברים, דוגמת תמונות, מסמכים, מכתבים, אלבומים, סרטים, מפות, ספרים וכול חומר נוסף הקשור בעברם בפלמ"ח. כל חומר חדש חשוב. הנה, רק לאחרונה קיבלנו אוסף חשוב ביותר של מכתבים אשר כתב לוחם פלמ"ח לבני משפחתו בימי שירותו בפלמ"ח. גילינו גם עשרות מכתבים אשר נשמרו משנת 1950 אצלנו במחסן בתוך מעטפה פשוטה. החומר הגלום בהם הוא רב ביותר ותורם להבנת חיי היום-יום של חברי הפלמ"ח בתקופת ההכשרה, בעבודה בקיבוץ, במסעות, באימונים ובקרב. כל החברים מתבקשים, איפוא, ליטול יוזמה ולחפש בבית, בעליות הגג, בארכיונים בקיבוצים, ולהעביר אלינו את החומרים. הם יירשמו, יטופלו ויישמרו בהתאם.

אנשי הארכיון מטפלים גם בחדר ההנצחה לחללי הפלמ"ח ובחומרים המגיעים אלינו מהמשפחות. גם כאן המקום לפנות אל המשפחות, בני הדור השני והשלישי, לאתר חומרים על בני המשפחה שנפלו במסגרת שירותם בפלמ"ח. תמונות, מכתבים ומזכרות יטופלו ברגישות ההולמת.

במקביל לפעילויות אלו מטפל הארכיון גם בתפעולו של אתר הפלמ"ח באינטרנט. האתר עבר בתקופה האחרונה שדרוג משמעותי ובקרוב ישנה את חזונו הצורנית. יתווספו מדורים חדשים ומידע רב על בית הפלמ"ח, הפעילויות החינוכיות המתקיימות בו, יד גח"ל, האודיטוריום ע"ש מלווי השירות וכן אזור אירועים שקרו "החודש לפני...", הפעילות של עמותת דור הפלמ"ח לרבות דור ההמשך, אזור כתבות ושידורים על הפלמ"ח, חבריו וביתו, עלוני העמותה, סרטים, שירים ועוד. כאן המקום להזכיר כי לגבי רבים מבין 7,800 חברי הפלמ"ח המופיעים באתר חסרים פרטים כגון קורות חיים ותמונה. רק ציבור החברים, ובמיוחד אנשי דור ההמשך, בנים ונכדים, חברי קיבוצים ומושבים יכולים להשלים פרטים כאלה. בנושא זה הזמן דוחק, כי אין תחליף לפרטים הנשאבים ממקור ראשון - חברי הפלמ"ח לדורותיהם, ההולכים ומתבגרים. ברשימת הספרים המצויים על מדפי הספרייה בבית הפלמ"ח ניתן לצפות בארכיון הממוחשב באתר Palmach@orgil לרבות נתונים בסיסיים על כל ספר. עם זאת, חברים, חוקרים ותלמידים פוקדים גם את הארכיון והספרייה הפיזיים בבית הפלמ"ח ונעזרים בפרטים הרבים.

תרם פסנתר לבית הפלמ"ח

שאול ספיר, איש תורם מטבעו. לוחם עתיר עלילות בשירותו בפלמ"ח משנת 1944, איש "חיות הנגב" במלחמת העצמאות, מתנדב עקבי באוצר תמונות הפלמ"ח ומרצה לקבוצות מבקרים. לפני זמן קצר הפתיע את בית הפלמ"ח בתרומה פלמחניקית-אזרחית, כאשר העשיר את אולם "מלווי השיירות" בפסנתר שתרם. זאב לכיש, מנהל בית הפלמ"ח: מלוא המחמאות והתודות לשאול!

הגבורה בפלמ"ח

הביקוש לקיום כנסים ואירועים שונים באולם "מלווי השיירות" גובר. אחד הקורסים של "הקתדרה" - מפגשים מהסוג האינטלקטואלי יתקיים בבית הפלמ"ח החל מסוף נובמבר השנה. שניים מהמפגשים בקורס "שיעור מולדת" העוסק בתנ"ך, יהדות וישראליות יעסקו במישרין בפלמ"ח: באחד, בו ירצה יו"ר העמותה שייקה גביש, ידובר במיתוס הגבורה הארצישראלית ובסיפור מאחורי שירי הפלמ"ח של חיים חפר; ובמפגש נוסף יוצג "סיפור אהבה ארצישראלי", הצגה שכתבה וביימה פנינה גרי על סיפור האמיתי והטרגי שלה עם איש הפלמ"ח עלי בן-צבי שנהרג בפעולה ערב חתונתם. הצגה זו כבר הועלתה בעבר באולם "מלווי השיירות". מאות משתתפים מדי שנה בלימודים שונים של "הקתדרה", בתחומים כגון היסטוריה, אקטואליה, מדע, ספרות, אמנות, פילוסופיה ועוד. עורכת התוכנית ד"ר תמר ברוש: "כל שנה תרים אחר נושאים ותופרים תוכניות שכמותן עדיין לא היו".

החייל "הבריטי" שהציל את כרטסת הפלמ"ח

בשני עיתונים שונים לחלוטין מבחינה אידיאולוגית, "מקור ראשון" ו"ידיעות הקיבוץ", פרסם העיתונאי החוקר ניר מן פרשה מרתקת על איש אמיץ בשם יעקב לוי שהציל את המסמך החשוב ביותר של כרטסת הפלמ"ח "בשבת השחורה", 29 ביוני 1946. הבריטים הצליחו לשים את ידם על הכרטסת שבה נרשמו שמות כל לוחמי הפלמ"ח - אך את מחברת הקוד, שבה נכתב המפתח לפענוח החומר המוצפן, הם לא תפסו. למטה הפלמ"ח ששכן בקיבוץ מזרע היו כמה סליקים - ברפת, בכוורת ליד הצריף, בחדר מגורים סמוך ובעליית הצריף עצמו. יעקב לוי, חבר הקיבוץ ששירת אז בצבא הבריטי, היה בחופשה בקיבוץ לרגל הולדת בנו. על פי ההנחיות של איש הפלמ"ח במקום, יעקב פיינמסר, הוא לבש את המדים, הלך לצריף ולימים העיד, בין השאר: "מצאתי את ארון הפח שהכיל את כרטסת הפלמ"ח. קרעתי את עטיפות מחברות הקוד, תחבתי אותן מתחת למדים המגוחכים ויצאתי מן הצריף עם כלי האוכל לאשתי ישר לידי הסמל [הבריטי] הממונה על השמירה". אילו נתפס, החייל יעקב לוי היה נשפט על בגידה וצפוי לעונש מוות.

חבר, חברה! אפשר לשלם את דמי החבר באמצעות כרטיס אשראי באתר:
<https://www.tixwise.co.il/palmach-2012>

חבר'ה, לברוח! פיצוץ!

פרק קצר אך משמעותי בתרומת הבחורות בפלמ"ח תרמו חמש חברות הכשרת "רגבים" שהוצבו במלחמת העצמאות לעבודה מסוכנת ב"מכון שבתאי" למיון וטיפול בפגזים וברימונים שהוצאו מן ה"סליקים". את פועלן של חמש הבנות - מילה לוי (איזנברג), כרמלה רודשטיין (לוצקי), מלכה ליברמן (גליק), שרה קדמי (גטלר) ומנוחה לנג - הנציחה חברתן ציפורה (ציפי) דגן בקונטרס צנוע שכולל ראיונות עם ארבע מהן. החמש היו חלק מקבוצה של חברות פלמ"ח שעבדו בזמן המלחמה ב"מכון "איילון" לייצור "סטנים" ואקדחים ששכן ליד רחובות. גם שם הייתה העבודה בתנאים קשים, הבנות עשו לילות כימים מתחת לאדמה, ללא אוורור ומיזוג אוויר. בשלב מסוים נשלחו החמש לאותו "מכון שבתאי" ליד פתח תקווה לעבודה במה שנקרא "הבראת תחמושת". להבראה זקוק מי שחלה ואכן הייתה זו תחמושת שספגה רטיבות, הדיפה אדים רעילים והייתה עלולה להתפוצץ - מה שאכן קרה ב-23 באוקטובר 1948. העידה אחת הפלמחניקות: "לפתע נשמע פיצוץ עז והמקום כולו נמלא עשן סמיך וריח חריף ... מישו צרח: חבר'ה לברוח!... כולנו ברחנו מהמקום... נפצעתי קלות בידי... עד היום אני חשה בזכרוננו את ריח השריפה".

הנצחת אחד מראשוני הפל"ח

בשנות מלחמת העולם השנייה מפעל ההעפלה הצטמצם מאוד. בין מעט הספינות שאת הפלגתן ארגן המוסד לעלייה ב' הייתה "לילי" שהפליגה בחודש אוגוסט 1943 עם 90 פליטים מבולגריה. מפקדי הספינה היו בנימין יוטנברג-חרמוני מקיבוץ עין-גב, בוגר קורס מפקדי הסירות הראשון של הפלמ"ח ומראשוני הפל"ח, גרשון מרכוס מקיבוץ גליל-ים, בעל ניסיון במכונאות. בליל ה-29 באוגוסט, בהתקרב "לילי" לחופי הארץ, הטביעה אותה צוללת איטלקית. הפרשה מסופרת באתר הפל"ח www.palyam.org. רוב המעפילים חולצו אך שני המפקדים טבעו. קיבוץ עין-גב הקים בזמנו אנדרטה מרשימה במעגן הסירות, אך בשל העדר תחזוקה שוטפת האנדרטה טעונה שיפוץ יסודי. חבר הפל"ח אריה מלכין ואנוכי ניסינו "לשדר" בין משרד ראש הממשלה ומשרד הביטחון לבין הקיבוץ, אך העניין לא צלח. לבסוף ביוזמת בנו של בנימין, בני, שנולד לאחר נפילת אביו במלוי תפקידו, נענה משרד הביטחון והציב "כרית" הנצחה בקיבוץ גינוסר, מקום מגוריו.

הפרסים על שם שני מפקדי הפלמ"ח

מחתני הפרס ולספריהם. העיתונאית טלי ליפקין-שחק ניהלה שיח עם פרופ' עשת-אלקלעי וד"ר פורת.

פרס יגאל אלון למעשה מופת חלוצי הוענק בפעם ה-31 מטעם עמותת דור הפלמ"ח ו"מורשת אלון". אלוף (מיל') ד"ר אלעד פלד, מרכז פרס אלון נגע בדברי הפתיחה לאירוע בקשר בין אישיותו של יגאל אלון, הפלמ"ח ומעשי מופת התורמים לחברה תרומה שאינה דבר מובן מאליה בימינו. הוא הודה לחבר השופטים שמנה את אלוף (מיל') עמוס חורב, רחל ברדה שהייתה מפקדת כיתת מרגמות בגדוד השלישי ויואב רגב, חבר דור ההמשך בעמותת דור הפלמ"ח. תורם הפרס חבר הפלמ"ח סטף ורטהיימר דיבר על חשיבות החינוך לחיי עבודה ויצירה והביע הערכה לכך שלמעשי המופת של מקבלי פרס קשר ישיר עם קידום הפריפריה - הגליל והנגב. הפרסים אכן הוענקו השנה ליחזקאל (איזי)

עמוס חורב, יורם רגב, רחל ברדה

סטף ורטהיימר, אלעד פלד, שלמה בן-עמי

אופיר פרנקל, איזי שרצקי, להקת מחול

שרצקי על תרומתו לקידומה ופיתוחה של קריית שמונה ולרווחת תושביה ולתנועת "אור" התורמת לפיתוח הנגב והגליל, בהם הקימה שישה יישובים חדשים ויישבה 23 גרעיני התיישבות. שרצקי וגב' אופיר פרנקל מטעם תנועת "אור" הודו על קבלת הפרס. את ההרצאה המרכזית העיונית באירוע נשא פרופ' שלמה בן-עמי שדיבר על גלגליהם ותענועיהם של דברי הימים. נימה יותר קלילה הביאה להקת מחול של נערות מקריית שמונה.

כמו מדי שנה, גם במהלך שנת תשע"ב-2012 הוענקו הפרסים היוקרתיים הנושאים את שמותיהם של שני מפקדי הפלמ"ח: הפרס לספרות צבאית ע"ש יצחק שדה ופרס יגאל אלון למעשה מופת חלוצי. הפרסים הוענקו בשני טקסים רבי משתתפים באולם "מלווי השיירות" בבית הפלמ"ח, בהנחיית עמיקם גורביץ. בכל אחד מהטקסים מילאו את האולם משפחותיהם הנרגשות וידידיהם של מקבלי הפרסים, בצד חברי פלמ"ח המכבדים בנוכחותם את זכרם של שני מפקדיהם הנערצים.

פרס לספרות צבאית ע"ש יצחק שדה הוענק בפעם ה-41 מטעם משרד המדע התרבות והספורט והעמותה להענקת הפרס בראשות אלוף (מיל') שלמה גזית שפתח את האירוע בדברי הערכה ליצחק שדה, לחבר השופטים ולמקבלי הפרסים. כן נשא דברים קצרים ומרגשים ז'ק מהפר, תורם הפרס. חבר השופטים מנה את פרופ' אביבה חלמיש (יור', אלוף (מיל') נתי שרוני ואל"מ (מיל') עמי גלוסקא. הזוכים בפרס: אל"מ (מיל') ד"ר אשר-קרלוס פורת על ספרו "כומתה שחורה - חלוק לבן" ולד"ר יאיר שפיגל על ספרו "על המשמר". בציונים מיוחדים זכו פרופ' יורם עשת-אלקלעי על ספרו "אדם הולך הביתה" ותא"ל (מיל') יצחק בר און על ספרו "מטריה ביום סגריר". ההרצאה המרכזית באירוע נשא פרופ' אבי עורי, מנהל המערך השיקומי בבי"ח "רעות" שדיבר על חשיבות השיקום בתהליך חזרתו של הפצוע לחיים רגילים, נושא הנוגע לחלק

שלמה גזית, ז'ק מהפר, נתי שרוני, עמי גלוסקא

ז'ק מהפר, אבי עורי, אביבה חלמיש, יצחק בר און

יורם עשת-אלקלעי, טלי ליפקין-שחק, יאיר שפיגל

עמיקם גורביץ

פרס היצירה הציונית ל"סיפור אהבה ארצישראלי"

רביב כתבו בנימוקים להענקת הפרס, בין השאר: "סיפורה של פנינה גרי, המחזאית והבמאית, הוא סיפור על אהבה ממבט ראשון, של כלה שהחמיצה את חופתה לצעיר מבטיח ובטוח בצדקת הדרך - שניהם ספוגים בערכי הציונות ומשלמים מחיר אישי כבד למען תקומת המדינה".

בה עדי בילסקי. ההצגה זיכתה את פנינה ואת עדי בפרס ליצירה ציונית 2012 בתחום התיאטרון. שופטי הפרס, השקנית ליא קניג, העיתונאי השדרן מולי שפירא והשופטת בדימוס נורית

עלי-בן-צבי, חלל פלמ"ח חבר קיבוץ בית קשת, שנפל במליו תפקידו בפעולה ערב כלולותיו לפנינה גרי, הוא גיבור הצגת היחיד "סיפור אהבה ארצישראלי" שכתבה וביימה השחקנית פנינה גרי ומשחקת

שני סיפורים, על שתי סכינים של חללינו, שהתגלגלו 64 שנים עד שהגיעו למשמורת בבית הפלמ"ח. על סיפורים שכמותם עושים סרטים. תהילה עופר

גלגולי הסכין של חלל קרב מלכיה

סכין הפלמ"ח והנדן המזהה

ליענקלה, עימו הייתי בחברת נוער ובהכשרה העביר בי צמרמורת. עודד, המטפח באהבה כל פריט באוסף שלו, לא היה זקוק לסמל הפלמ"ח על הנרתיק כדי לדעת כי זו "סכין פלמ"ח" בקטלוגים של אספנים. הוא חיפש באתר הפלמ"ח באינטרנט, מצא כי יעקב ליזר-לזרוביץ נפל במלכיה ופנה לאורה ערמוני

העוסקת בהנצחה בקיבוץ מלכיה, כדי ליצור קשר עם בני משפחה של יעקב ולמסור להם את הסכין. אורה הפנתה אותו אליי. ידעתי כי הוריו, אחיו ואחיותיו של יעקב אינם עוד בחיים. הם היו משפחה למודת סבל, ניצולי שואה שחלקם גורשו מרומניה אל מעבר לדנייסטר ושם נספה אחד האחים. המשפחה עלתה ארצה מקפריסין זמן קצר לאחר נפילתו של יעקב, לא ידעה על מותו ואף פרסמה מודעה בעיתון "דבר" המבקשת ממנו ליצור קשר.

התקשרתי עם אחד מתשעה אחיינים ואחייניות של החלל. כולם קיבלו את המלצתי, כי גלגולי הסכין יסתיימו במגירה של יעקב ליזר-לזרוביץ בחדר ההנצחה בבית הפלמ"ח. לפני מספר חודשים קיימנו טקס בבית הפלמ"ח בהשתתפות משפחתו של יעקב. עודד מסר את הסכין לבני המשפחה, הם הפקידו אותה בידי שייקה גביש, יו"ר עמותת דור הפלמ"ח והוא העבירה למגירת החלל. בטקס סיפרו עודד ועוד מומחה שהביא עימו כיצד יוצרו סכיני הפלמ"ח, אך הם לא הצליחו לגלות כיצד הגיעה הסכין לשוק הפשפשים.

אני מדמינת: אולי נאסף על ידי ערבי מהכפר מלכיה או חייל לבנוני בימים שבין הקרב הראשון שבו נסוג הגדוד והקרב השני שבו מלכיה נכבשה שנית. אולי מי מאלה שחיפשו את גופות החללים שנותרו בשטח אסף את הסכין שהגיע לבסוף לשוק הפשפשים. ויש גם אפשרויות דמיוניות יותר. כאמור, מסיפורים עושים סרטים.

עודד בקרמוס ואוסף הנשק הקר שלו

15 במאי 1948, יום לאחר הכרזת המדינה. בקרב מלכיה נפלו שלושה מחברי ההכשרה שלי, הכשרת מסילות ששירתה בפלוגה א', הגדוד הראשון, חטיבת יפתח. שניים מחללינו היו בגדר נעדרים והוכרזו חללים על פי עדויות חבריהם לקרב. אחד הנעדרים היה יעקב ליזר-לזרוביץ. כשבוע לפני הקרב נשלח ממחנה פילון לקורס חובשים קרביים ומהקורס יצא הישר למקום שבו נערך הגדוד לקרב מלכיה שבו נהרג יענקלה בעודו טיפל בפצוע.

יעקב ליזר-לזרוביץ

3 בינואר 2012, כמעט 64 שנים מאוחר יותר. מקיבוץ מלכיה מקשרים אותי עם אדם בשם עודד בקרמוס, בעלי מפעל לטכנולוגיה בקיסריה. אני מתקשרת עימו והוא שואל אותי אם הכרתי חלל פלמ"ח בשם יעקב ליזר או לזרוביץ. והוא מספר כי בהיותו אספן של נשק קר מחפש בשבתות "מציאות" בשוק הפשפשים בחיפה, עיר מגוריו. ימים אחדים קודם לשיחה רכש מרוכל בשוק סכין בגודל עור שעליו חרוטים מצד אחד סמל הפלמ"ח והשם יעקב ליזר ומצד שני: יעקב לזרוביץ. עודד שלח לי במייל תמונות של הסכין. ההד המוחשי

יעקב בקורס החובשים

שייקה גביש ושרי פרסול - הפקדת הסכין במגירת החלל

לאן התגלגלת, יא, שברייה של דודו

דודו או לבית הפלמ"ח כמוצג ארכיוני ובזה לסגור סיפור ישן וטראגי. נודה לתשובתך, ניצה ואוריאל לבני, כפר האורנים."

הפניה ריגשה את כל מי ששמע עליה, מה גם שכבר נתנסינו השנה בגילוי סכין שהיה שייך לחלל, 64 שנים לאחר נפילתו [ראו סיפור נוסף בעמודים אלה]. יצאתי לאתר את משפחתו של דודו והגעתי אל אחיו הצעיר ממנו, חגי צ'רקסקי, מורה בגמלאות.

השברייה של דודו

ואם לא די בריגוש שאחז בו לשמע גילוי השברייה של אחיו, כאשר שאלנו על אודות תמר, אחותו התאומה של דודו, השיב חגי בפרט מצמרר: "תמר אחותנו נפטרה לפני שנתיים, בדיוק ביום השנה ה-62 לנפילתו של דודו". יד המקרה, או הקשר הסמוי הקיים, אולי, בין תאומים. חגי הסכים מייד שהמקום הראוי למשמורת השברייה הוא המגירה של דודו בחדר ההנצחה בבית הפלמ"ח.

פניתי לברר פרטים על האנשים שהחזיקו בפרט בעל ערך רגשי וגם היסטורי, וברוחב לב החליטו כי עליהם לוותר עליו. אוריאל נולד וגדל אצל אמו בקיבוץ דן. אביו, אברהם ליבני התגורר בבית הילל והיה מנהל המחלבה האזורית שם. במלחמת העצמאות, כאשר ישובי הגליל הופגזו, אוריאל ואחותו הגדולה ממנו פונו לחיפה עם כל ילדי הקיבוץ. אותם ימים אירח אביו את דודו, שעבר נפילתו השאיר בביתו את השברייה. כשאוריאל היה בר-מצווה העניק לו אביו את השברייה ומאז הייתה שמורה עימו. לאחר שאביו הלך לעולמו לפני כמה שנים גמלה בליבו ההחלטה להיפרד ממתנת הבר-מצווה שלו.

ועוד פרט שאולי גורם לדודו "לחייך שם": המילה "שברייה", מצאתי בוויקיפדיה, היא בעלת אותו מקור ערבי כמו המילה "שיבר" שבה משתמשים השרברבים

אברהם ליבני ובנו אוריאל

אוריאל לבני. יצא צדיק.

כשמדברים על ברז ראשי, מרכזי, ובכן, אוריאל ליבני הוא בעליה של חברה לאינסטלציה. ולא עוד, אלא שלפני שנתיים הצטיין העסק שלו בתוכנית של חיים הכט בערוץ 2 "יצאת צדיק". במסירת השברייה של דודו, אוריאל שוב יצא צדיק.

יותר מכל שם של איש פלמ"ח היה שמו של המ"מ דוד צ'רקסקי שנפל בגבי-יושע לסמל. חיים חפר כתב את "דודו", אלכסנדר בוסקוביץ הלחין, שושנה דמארי שרה ומאז, אין טקס זיכרון לחללי מערכות ישראל שבו אין שרים אין "הערב יורד עלי אופק בוער", / רוחות בצמרת הרטוטו, / ואנו סביב למדורה נספר / על איש הפלמ"ח ושמו דודו". ומסתיים השיר בשתי השורות: "רעי, נא אמרו והגידו: / העוד מחייך הוא שם, דודו..." ייתכן שאכן מחייך הוא "שם" ואפילו "צוחק הוא עד לב השמיים" לנוכח ה"שברייה" שלו שהתגלגלה לבית הפלמ"ח 64 שנים לאחר שהשאיר אותה בבית אחד במושב בית הילל. זהו פרק שהיה עלום עד עכשיו ונוסף לפרקי חייו ומותו.

משמאל: דודו, אחותו תמר ואחיו חגי

דוד צ'רקסקי - "דודו"

פרקי חייו הקצרים והפרק של מות הגיבורים כתובים בספר "יזכור" ובאתר הפלמ"ח, בספרי זיכרונות של חבריו ובקורות מלחמת העצמאות שכתבו היסטוריונים. אזכיר אותם: התאומים דודו ותמר נולדו ב-1925 להוריהם חנה ומשה צ'רקסקי. כמה שנים הצטרף אליהם בן הזקונים חגי. הילדים גדלו במשק החקלאי של הוריהם בכפר אזור. דודו סיים בית ספר מקצועי, במקביל היה חבר "הגנה" והתגייס בגיל 17 למשטרת היישובים. במקביל להיותו "נוטר", הדרך בגדנ"ע. ב-1944 התגייס לפלמ"ח, השתתף בהורדת מעפילים לחוף, בפריצה לעתלית לשחרור מעפילים, בפיצוץ מיתקני ראדאר ובחדירה לסוריה לחילוץ מעפילים שנעצרו. ב-1945 סייע למקימי רמות נפתלי והיה זמן-מה "מוכתר" המקום. אותה תקופה התרועע עם כפריים ובדווים. חגי אחיו מספר כי היו לו חברים גם בין ערביי סוריה ולבנון.

בהתחלת מלחמת העצמאות היה דודו מ"מ הכשרת דפנה בגדוד השלישי של הפלמ"ח, השתתף בפשיטה על סאסא ופקד על הדיפת התקפות על ישובים עבריים. באפריל 1948, בין פעולה לפעולה, דודו לן מדי פעם בביתו של אברהם ליבני, חבר מושב בית הילל. משם יצא ב-20 באפריל עם לוחמי הגדוד השלישי להתקפה על משטרת נבי-יושע שמנעה את התחבורה לישובים בגליל המזרחי. הוא פיקד על מחלקת הפורצים ושם נהרג, תוך גילוי מעשי גבורה.

מתנת לבר-מצווה של אוריאל ליבני

לפני מספר שבועות קיבל זאב לכיש, מנהל בית הפלמ"ח, מייל בזו הלשון: "שנים שאנחנו מבקשים להחזיר חפץ מתקופת מלחמת השחרור, חרב קטנה [למעשה פגיון, שברייה ת.ע.] שהייתה שייכת לדודו באחת מיציאותיו לכיבוש נבי יושע. ולהלן הסיפור המעניין: בעלי אוריאל קיבל מאביו אברהם ליבני את החרב. ערב יציאתה של החבורה לפעולה הם התארחו בביתו של אברהם במושב בית הילל. ביציאתם שכח דודו - דוד צ'רקסקי - את חרבו בבית אברהם ובאותו ערב נהרג בהתקפה על המצודה. היינו שמחים למסור את החרב למשפחתו של

אולם "מלווי השיירות"

הצדעה לחברות הפלמ"ח

צריך לספר זאת לדורות הבאים וגם אנחנו אסור שנשכח, / שמראשית הקמתו ועד סוף מלחמת העצמאות בתש"ח, / לולא הבנות, כן, לולא הבנות, לא היה הפלמ"ח אותו פלמ"ח.

גילה חליפי-אמיר

דנה כוגן

שורות אלה מתוך המקאמה שכתב חיים חפר להקרנת הבכורה של הסרט "אחיותינו גיבורות התהילה" ב-1998, סיפרו שוב על מקומן של "החברות בפלמ"ח", ככותרת הערב שהתקיים במסגרת אירועי שנת ה-70 להקמתו. גם בערב זה קרא חיים חפר את שיר התהילה שלו לחברות הפלמ"ח. את הערב הנחתה דנה כוגן, לוחמת בגדוד השלישי של חטיבת יפתח שהייתה אלחוטנית במבצעי החטיבה ושדרנית "קול הגליל". חברות פלמ"ח לרוב מילאו את אולם "מלווי השיירות" והאזינו לדוברים שפיארו את פועלן ותורמתן. תת-אלוף גילה חליפי-אמיר, יועצת הרמטכ"ל לנשים בצה"ל דיברה על החיילות של היום ועל תפקידיהן הרבים והמגוונים, השונים מאד מתפקידי חברות הפלמ"ח במלחמת העצמאות. עדה סרני-פיינברג, חברת כנסת בעבר וחברת קיבוץ יראון, סיפרה מתוך ידע אישי כחברת הכשרת דפנה בחטיבת יפתח על מעורבות החברות במטלות הקשות של ההתיישבות וההגנה על גרעיני הפלמ"ח בגבול הצפון בשלהי מלחמת העצמאות. את הערב פתח שייקה גביש, יו"ר עמותת דור הפלמ"ח, שיתף את הקהל גם בניסיונו האישי כמפקד על תרומת החברות וציטט גם מדברי מפקדים על חשיבות שירותן.

במרכז הערב הוקרן הסרט "אחיותינו גיבורות התהילה", בבימוי לינה צ'פלין ובהפקת חיים חפר ודנה כוגן. ניתן לצפות בסרט ובשאר סרטי "אהלי פלמ"ח" בספריית בית הפלמ"ח וניתן לרכוש אותם בהנחה לחברי העמותה בארכיון שפילברג באוניברסיטה העברית בירושלים, בהזמנה טלפונית.

באולם "מלווי השיירות" נערכים אירועים רבים ומגוונים, ביניהם התכנסויות לרגל הופעת ספרים חדשים שהפלמ"ח תופס בהם מקום חשוב. האולם תמיד מלא באורחים בעלי קשר משפחתי או חברתי עם נשוא הספר או מחבריו, חברי פלמ"ח וחברי דור ההמשך. האירועים נערכים בשיתוף יחידת המוזיאונים במשרד הביטחון, עמותת דור הפלמ"ח והגופים הקשורים לכל אירוע. בעמודים אלה מיוצג פסיפס אירועים, גם השקת אלבום ואחד מערכי השירה בציבור. הסליחה עם המצולמים שלא הצלחנו לכרר את שמותיהם.

חטיבת הנגב משיקה ספר

לספר "חטיבת הנגב במלחמת העצמאות" קדם תחקיר שארך כמה שנים. בערב לכבוד הספר שהיה בבית הפלמ"ח יכלו שלושת המחברים - ארדון כהן, מיכאל (מיקי) כהן ועמוס מנדלסון - לברך על המוגמר בחברת ותיקי החטיבה, דור ההמשך שלהם וקהל מתמידים שאינם מחמיצים אף אירוע פלמ"חי.

הקהל באולם (בשורה ראשונה צחקי, בנו של המח"ט נחום שריג)

מחברי הספר

מנהל בית הפלמ"ח זאב לכיש הנחה ערב שבו כולם הצדיעו לחטיבת הנגב, חלק מזמורת צה"ל שהנעימה בשירי פלמ"ח ושירי נגב, קטעי הסרטים שסיפרו אך מעט-מזער ממעלליה והדוברים: יו"ר עמותת דור הפלמ"ח שייקה גביש, המשורר חיים גורי שלחם בשורות החטיבה, פעיל דור ההמשך צחקי שריג שסיפר על נחום שריג אביו מפקד החטיבה המהולל, ראש מועצת שער הנגב אלון שוסטר, מפקד חטיבת הנגב בצה"ל בני בן-ארי וארדון כהן בשם המחברים. פרופ' זאב צחור הרצה על הנגב ברעיון הציוני (על הספר בעמודי "על המדף").

מימין: אברהם (ברן) אדן, חיים ועליזה גורי, שייקה וגויטה גביש

זמר אהבה לים עם אפי נצר

בין ערבי השירה בציבור הנערכים בבית הפלמ"ח בלט הערב שכותרתו "זמר אהבה לים" בייחוד: שלא כערבי השירה בהשתתפות תזמורת, מקהלה וזמרים חובבים, היה זה ערב עם מקצוען אמיתי, מפורסם ואהוב - אפי נצר. יו"ר עמותת דור הפלמ"ח שייקה גביש הסביר בדברי הפתיחה לערב כי לא במקרה נבחרה כותרת שירי הערב, היא מציינת את ההצטרפות המלאה של ארגון חברי הפל"ם לעמותה הכללית של דור הפלמ"ח. ברכתו כוונה במיוחד לאנשי הפל"ם הרבים שנכחו בערב ט"ו באב, חג האהבה. על שני מסכים הוקרנו מילות השירים. אפי נצר, מלחין וזמר, ליווה את עצמו באקורדיון וחבורת זמרים שלשיית זמרים בליווי גיטרה.

- מוקד לקיום אירועים

המסתערים יצאו מן המחותר

שייקה גביש

מסתערים ובני משפחה מאזינים לסיפורי עלילותיהם

שמואל גורן

בערב מוקדש להשקת אלבום "המסתערים" באוצר תמונות הפלמ"ח גדשו את האולם החיילים האלמונים שפעלו בקרב האויב, ברוח הסיסמה "באין תחבולות ייפול עם" של ארגון "אגמון" שהיה שותף בערב זה. באו גם צאצאיהם שלא ידעו בזמן אמיתי במה עסקו אבותיהם. אלה ואלה סיפרו על מצבים מסוכנים ומבצעים עלומים. את הערב הנחה מנהל בית הפלמ"ח זאב לכיש, ברכות השמיעו יו"ר עמותת דור הפלמ"ח שייקה גביש, יו"ר "אגמון" וראש המוסד בעבר נחום אדמוני והמסתערב יצחק שושן ("אבו-סחייק"). ד"ר אלדד חרובי דיבר על "השיתוף" עם הבריטים, רותי אמיר סיפרה על איסוף החומר לאלבום ומי שהיה ממונה על השטחים שמואל גורן סקר את התפתחות נושא ההסתערבות.

זוכרים את הרמטכ"ל הראשון

מרדכי נאור

ירחמיאל דורי

יואב גלבר

צבי לבנון

בערב לכבוד ספרו של ד"ר מרדכי נאור "הרמטכ"ל הראשון - יעקב דורי" הרצה פרופ' יואב גלבר על תרומת רב-אלוף דורי להקמת צה"ל. המחבר סיפר על מבטו משולחן הביורגרף. תזמורת צה"ל הנעימה, מנהל בית הפלמ"ח זאב לכיש הנחה, יו"ר עמותת דור הפלמ"ח שייקה גביש ויו"ר ארגון חברי ה"הגנה" צבי לבנון בירכו, ירחמיאל דורי סיפר על אביו ונציג הרמטכ"ל הביא את ברכת רב-אלוף בני גנץ. (על הספר, בעמודי "על המדף")

בכירי המוסד חגגו עם מפקדם

צביקה זמיר

עמוס גלעד

רבים וחשובים מקהיליית המודיעין התייצבו באולם "מלווי השיירות" כדי לחגוג עם ראש המוסד לתפקידים מיוחדים בעבר צביקה זמיר את צאת ספרו האוטוביוגרפי "ראש המוסד מתריע: האם ישראל מקשיבה?" חברנו צביקה זמיר, במלחמת העצמאות מפקד הגדוד השישי ובעל דרגת אלוף בצה"ל, עמד בשנים האחרונות

מייק הררי

זאב לכיש

אלעד פלד

ירון בכר

במוקד התעניינות כללית, בגלל תפקודו המכריע במלחמת יום הכיפורים, המוזכר ביותר מאשר ברמז בכותרת ספרו. כמובן, גם בערב זה עמד המודיעין הישראלי במרכז הדברים. ההרצאה המרכזית הייתה של אלוף (מיל) עמוס גלעד, ראש האגף הביטחוני-מדיני במשרד הביטחון שהרצה על המצב הגיאוגרפי-אסטרטגי במזרח התיכון היום. מנחה הערב היה ירון בכר, חבר דור ההמשך. בשם האכסנייה בירך זאב לכיש, מנהל בית הפלמ"ח. אנשי הפלמ"ח מייק הררי, מבכירי המוסד, והאלוף (מיל) אלעד פלד דיברו על חתן הערב ועל פועלו. (על הספר, בעמודי "על המדף")

אנחנו גורם משמעותי בעמותת דור הפלמ"ח

שני ספרים שנכתבו על-ידי חברי דור המשך ראו אור בשנה הזו: "פלמ"חאיות על המשמר" מאת יואב רגב ו"טוסקה ימ(א)י בפלמ"ח" מאת יורם שחר. חברי דור ההמשך נוספים אשר מפרסמים ספרים, אנא יידעו אותנו. אנחנו מיוצגים ופעילים במסדות עמותת דור הפלמ"ח. בהנהלת העמותה עם ארבעה חברים: אסנת מרדור, יפתח יעקב (המשמש גזר העמותה), מירה גרנות וצחקי שריג. ובמועצת העמותה עם 12 חברים: רונן ברוקשטיין, עומר גביש, מירה גרנות, איתן דפני, יחיעם חורב, יפתח יעקב, אסנת מרדור, יואל מרשק, אבי עופר, יואב רגב, ירון רם וצחקי שריג. עיניכם הרואות, פעילות מבורכת ומגוונת מתנהלת ביוזמת חברי דור המשך

ובהשתתפותם, כדי להבטיח את המשך קיום העמותה ושימור מורשת הפלמ"ח. התקשורת בין חברי דור ההמשך נעשית בעיקרה במיילים וכוללת דיווח שוטף ועדכונים על פעילויות ואירועים הנעשים בבית הפלמ"ח ומחוצה לו, מטעם העמותה ומטעם דור ההמשך. 720 חברי דור המשך נמצאים ברשימות הקשר, מתוכם הצטרפו לעמותת דור הפלמ"ח באופן רשמי 575 חברים. חברי דור המשך שעדיין לא הצטרפו לעמותה, מוזמנים לעשות זאת. זו הדרך לשמור על עמותה חזקה, מתפקדת ופעילה. תוכלו לפנות אלינו במייל ונשלח אליכם טופס הצטרפות לעמותה.

אנא העבירו כתובת דוא"ל

גם 320 חברי פלמ"ח העבירו אלינו את כתובות המייל שלהם והם מקבלים מאיתנו מידע שוטף על ענייני פלמ"ח שעל הפרק, מגיבים, מעלים רעיונות ומשתתפים בפעילויות הנערכות מעת לעת בבית הפלמ"ח ובספורים המתקיימים מחוצה לו. נשמח לקבל כתובות נוספות של חברי פלמ"ח. לשמחתנו, נושאים הקשורים לפלמ"ח מעניינים לא רק את חברי הפלמ"ח ובני משפחותיהם וכך מצאנו עצמנו מגדירים קבוצה נוספת, חשובה עד מאוד, שוחרי מורשת הפלמ"ח. 130 אנשים חברים בקבוצה זו, נמנים עם רשימת מקבלי המיילים שלנו, מגיעים לאירועים וחלקם אף מעלים תרומה שנתית בגובה דמי חבר או יותר לעמותת דור הפלמ"ח.

לסיכום נושא הקשר הזמין במיילים, ברשותנו 1,170 כתובות מייל. חלק מהכתובות משרתות גם בני זוג ומשפחות, כך שתפוצת המיילים שלנו מגיעה להרבה יותר אנשים. אנו פונים לכל הפלמחניקים וצאצאיהם אשר אינם נמנים על תפוצת המייל שלנו: אנא שילחו בקשה לכתובת המייל: palmach.org@gmail.com. גם פלמחניקים שאין ברשותם מחשב יכולים לעשות זאת באמצעות הילדים והנכדים.

מירה גרנות, מרכזת דור ההמשך

דור ההמשך הפך בשנים האחרונות לגורם משמעותי בעמותת דור הפלמ"ח. הדבר בא לידי ביטוי בתחומים רבים הנוגעים לפעילות השוטפת של העמותה ולהנהלת מורשת הפלמ"ח ברבים. השנה הקמנו את מערך המתנדבים של דור ההמשך ושוחרי מורשת הפלמ"ח. מטרתו, יצירת קבוצה פעילה ותורמת, השותפה לפעילות הנעשית בבית הפלמ"ח, בעלת תחושת שייכות ומחויבות לעמותת דור הפלמ"ח, ולשימור המורשת. בראש מערך המתנדבים עומד רוני זהבי, חבר דור ההמשך. ליצירת קשר עימו: ronipalmach@gmail.com.

המשכנו השנה במסורת של יציאה לסיורי המורשת המרתקים. בהדרכתו של יואב רגב מדור ההמשך. כחלק ממסורת ערבי השירה קיימנו בכ"ט בנובמבר השנה, בארגון של אסנת מרדור ויואב רגב, ערב שכותרתו הייתה "השיבולים שבחרב". שרנו את שירי ההתיישבות העברית יחד עם חמישיית בית הפלמ"ח, חוז סימן טוב מהגדוד השלישי ולהקה של תנועת השומר הצעיר. ביוזמת רונן ברוקשטיין מדור ההמשך ובשיתוף עם מכון אבשלום, התקיימה השנה פעילות ענפה בנושא 70 שנה להקמת הפלמ"ח, כולל סדרה

בת 12 מפגשים בבית הפלמ"ח. האירוע השנתי לכבוד חטיבת יפתח בעיר מודיעין "צועדים ומצדיעים לחטיבת יפתח", בהובלה של יעקב גת לוחם הגדוד השלישי ואנוכי, בתו, התקיים השנה בשילוב עם יום תנועות הנוער בעיר. כך זכינו להשתתפות המונית ושמחה של חניכי כל תנועות הנוער, אשר לומדים להכיר תודה ללוחמי חטיבת יפתח-פלמ"ח על שחרור הגבעות עליהן הוקמה העיר מודיעין. המעוניינים לצפות בסרטון שהפיק אלון אוהב-עמי, שוחר מורשת הפלמ"ח, חפשו באינטרנט "הצדעה לחטיבת יפתח 2012". כל חברי הפלמ"ח ובני משפחותיהם מוזמנים להשתתף איתנו באירוע המתקיים מדי שנה. אסנת מרדור ממשיכה גם ליזום ראיונות ופגישות מידע באמצעי התקשורת בכל הקשור בנושאי הפלמ"ח וכן מנהלת את Dor Palmach בפייסבוק.

אחד החידושים האחרונים הוא האפשרות שפתחנו לתשלום דמי החבר לעמותה בכרטיס אשראי דרך האינטרנט. רבים מבני דור ההמשך, הפלמחניקים ושוחרי המורשת בחרו בדרך זו ושילמו את דמי החבר השנתיים. אנו פונים לחברי דור המשך שעדיין לא שילמו דמי חבר לשנת 2012, אנא שלמו באמצעות:

<https://www.tixwise.co.il/palmach-2012>.

דמי החבר מהווים את התשתית למימון הפעילות השוטפת של העמותה. לאחרונה גם הפעלנו רשת אלחוטית המאפשרת גלישה באינטרנט באזורים המרכזיים בבית הפלמ"ח, המבואה ובית הקפה.

סיורי מורשת באתרי קרבות

בכל אחד מן הסיורים סיפרו לוחמים אשר נטלו חלק פעיל בלחימה באתרי הקרב בהם ביקרנו, על אודות הקרבות ועל אודות חלקם האישי בהם. שמחה זקס ודב זעירא במצודת כ"ח, שייקה גביש וזאב עופר במלכיה, דב זעירא על אודות הפשיטה אל סעסע, וכן אורה ערמוני, חברת מלכיה, אשר מטפחת את שימור אתרי רכס מלכיה. אליהו סלע ("רעננה"), עודד זלצר ויהודה זיו סיפרו על אודות המערכה על הדרך לירושלים. שאול ספיר ואריה גניסלב, חבר נירים, הופקדו על הדרכת הסיור באתרי הנגב. שייקה גביש, משה מטלון, זאב עופר ועמוס ולינסקי תיארו את הקרבות בחבל מודיעין.

מאחר ואנשי דור ההמשך מתמצאים אך מעט בנושאי פלמ"ח ותש"ח מלבד מה ששמעו מפי הוריהם, נעשית הפנייה להדריך ולספר בסיורים אל לוחמים ומפקדים, אשר נטלו חלק בלחימה. הפניות נענות באורח אוהד ביותר, ובהזדמנות זו ברצוננו להודות שוב לחברים שהובילונו בדרכי תש"ח.

סיור נוסף היה במצדה, בסיסמה "חוזרים למצדה בעקבות מסעי הפלמ"ח". המשתתפים התכנסו בערב ושמעו מפי זאב עופר על מסע פלמ"ח למצדה, לנו במלון ועם שחר עלו להר ושמעו הסברים מפי איתן דפני ואבי עופר שניהל את הסיור. אבי, בסיוע איתן, ניהל גם את הסיורים הראשונים שיזם דור ההמשך ותוארו בגיליונות קודמים של העיתון. סיור אחד לאתר של קרב משמר העמק ואחד לשלושה מגשרי הירדן שפוצץ הפלמ"ח לביל הגשרים.

במעלה הדרך נמשיך בסיורינו בעקבות לוחמי הפלמ"ח. הסיורים הבאים מתוכננים לחודשים אוקטובר ודצמבר ויתחקו אחר לוחמי חטיבת הראל וחטיבת הנגב.

יואב רגב

ארבעה סיורי מורשת אל אתרי הקרב של שלוש חטיבות הפלמ"ח נערכו בשנתיים האחרונות ביוזמת דור ההמשך ובארגונו. בכל הסיורים לקחו חלק חברי דור ההמשך ושוחרי מורשת, יחד עם פלמחניקים.

הסברים מול ביר-מעין ואל-בורג'

אני ניהלתי ארבעה סיורים בשנתיים האחרונות: בנתיב לוחמי הגדוד השלישי והגדוד הראשון - חטיבת יפתח - אל מצודת כ"ח (נבי-יושע), אתרי מלכיה וסעסע-סאסא • אל הר מעוז (הקסטל), אנדרטת חטיבת הראל בראש גבעת הרדאר ובית העלמין לחללי הראל בקרית-ענבים • בנתיבי "קווי צינור המים לנגב" וחטיבת הנגב, אל ניר-עם, תל גמה ודנגור-נירים • בנתיב הקרבות של חטיבת יפתח בחבל מודיעין של ימינו - הכפר אל-בורג' והקרב על ח'רבת כוריכו.

של יואב רגב, על קטעים מוצלחים של הלחימה בואך הרי ירושלים. לחימה זו הייתה גם לשם האבטחה מפני פלישתם של כוחות ירדניים ואולי גם מצריים מן המזרח והדרום באיגוף מזרחי, לכיוון הריכוז היהודי העיקרי בשפלת החוף.

או אז התפנינו לחלק הסוחף וקורע הלב של הסיור - קרבות שילטא וסביבותיה לחסימת כוחות הלגיון מכיוון רמאללה אל איזור תל אביב וסביבתה המיושבת בצפיפות בריכוז יהודי. יואב רגב, זאב עופר, ועמוס ולינסקי מסרו תיאור מצמרר, בליווי תצפית מפורטת על השטח, אודות הקרב הנורא והלא מתואם על ח'רבת כוריכו. שמענו כיצד נקלעה אליו פלוגה ב' של הגדוד הראשון בחטיבת יפתח

הסברים בשילטא, מול שילטא וח'רבת כוריכו

דוברים: שייקה גביש ומשה מטלון

התכנסות במודיעין

בפיקוד פנחס זוסמן ("סיקו"), קרב שנפלו בו, נקצרו תהיה מילה מתאימה יותר, 45 לוחמי פלמ"ח בתנאי לחימה נחותים ואבדים מראש.

זה היה מפגש בלתי נשכח עם פן כאוב ומרעיש של מלחמת השחרור, עם גבורה צנועה ובלתי נתפשת של לוחמים אלמונים, עוד מנה גדושה של ייסורים שבהם נקנתה מדינת ישראל. כמאה משתתפים בסיור זה שבו ממנו שקטים ונדהמים, כמאמר רחל שפירא בשיר אחרי מלחמת יום-כיפור, ואסירי תודה ליואב רגב, וגם למירה גרנות - המוציאה והמביאה הבלתי נלאית.

מתחילים לסיורי אוקטובר ודצמבר.

החטיבה שלחמה שם, ובחבורה גדולה מאוד שמענו משייקה גביש סקירה גנרלית, תרתי משמע, על אודות המערכה להגנת מבואות הדרך לירושלים, שנערכה בשילוב של שתי חטיבות הפלמ"ח, הראל ויפתח וכוחות רבים נוספים בפיקוד צה"ל שנולד אז זה מקרוב, בקיץ 1948. הצטרפו לסיור גם לוחמים שלחמו אז על גבעות חבל מודיעין, בהם משה מטלון ששייך אותנו בזיכרונות העזים שלו. אחרי הסקירה הזו, הכללית ועל אודות "מבצע דני" לכיבוש לרל"ר - לוד, רמלה, לטרון, רמאללה (אשר צלח רק בשתי אותיותיו הראשונות, כזכור), עלינו לשתי נקודות תצפית מצויינות על גזרת מודיעין ורכסי הרי ירושלים שמצפון לשער-הגיא. שמענו שם סקירות אותנטיות של לוחמי פלמ"ח, והיסטוריות מאלפות

דברים שבלב

על מנת להגיע ארצה, לכל החלוצים שהתיישבו במדינה שטרם נולדה, סללו דרכים וייבשו ביצות, חרשו, נטעו וקצרו, לעולים ארצה שהגיעו לאחר קום המדינה ועד היום הזה ממשיכים להגיע. כאן כבר קיים היש אך אין לקחתו כמובן מאליו.

האם נוכל לכך? זהו אתגר גדול שכבר היום מלווה במאמצים שאינם קטנים לנסות ולהטמיע זאת. ראשית, אצל חברי דור ההמשך - ליצירת מחויבות, להפנמת המסרים, לחשיבות ההיסטורית, להתנעת

מהלכים, לפיתוח יצירתיות ועוד ועוד. אנו פועלים להגדלת מספר החברים בדור ההמשך. היינו רוצים לראות עוד רבים, רבים, המצטרפים אלינו וחולקים עימנו זכות זו ועדיין אין המעגל רחב דיו. אנו מצפים כי בנים ובנות נוספים של חברות וחברי הפלמ"ח שעדיין לא חברו אלינו יטו שכם, יירשמו לדור ההמשך ויחלו לקחת חלק בפעילותנו ולתרום משלהם. עלינו להסתכל קדימה, לשנים הבאות, ולדעת כיצד לשאת את לפיד המורשת הלאה. שנית, בד בבד נוכח ביקורים של עשרות אלפי צעירים - תלמידים, חיילים ומפקדים במשך כל שנה בבית הפלמ"ח, עלינו לחתור לכך שמה שחזו עיניהם ושמעו אוזניהם ילווה אותם בפרקי חיים שונים ולא יתפוגג לאחר זמן. גם הללו קהל יעד חשוב, כך נוכל להתקדם, שורה, שורה ולשמור על אש הליפיד. אסור שאישו תדעך.

אסנת מרדור

"אני מקנא בכם", אמר לי פלמחניק באחד מערבי השירה בבית הפלמ"ח. "אני מקנא בכם, חברי דור ההמשך שלנו שכשמכם הינכם! אתם מקבלים מאיתנו מורשת מפוארת, ערכים עליהם גדלתם וחונכתם ויש לכם משימה מורכבת, חשובה ומפעל היסטורי שיש לקחתו קדימה".

"אבל", התעקשתי, "אתם נלחמתם, ידעתם על מה ולמה, הייתם שותפים להקמת המדינה, הבטחתם את ריבונותה, אתם חלק מבניין הארץ הזו ועשיתם יש מאין".

"כן", הוא אמר לי, "אבל לאן נעלמו נעורינו..."

מחשבות רבות עוררו בי דבריו. האם נצליח להעביר זאת גם לדורות הבאים והאם אלה יעבירו זאת לבאים אחריהם? האמנם אכן אנו ראויים לכך? כן, אך חובת ההוכחה עלינו כל העת ולא רק משום שזכינו להיות דור שני לדור הנפילים הזה ושומה עלינו להמשיך במפעל הורינו, לנצור, לשמר, לטפח את חלקם ולפעול בכל מקום אפשרי. אלא, גם בהיותנו בני הארץ הזו, חלק מהיצירה האנושית המופלאה הזו שקדמו לה דורות רבים בגולה אשר נלחמו על קידוש השם ולא יכלו לצורר הנאצי, לכל אותם מעפילים, אשר שמו נפשם בכפם

רוח ההתנדבות, קלה עד בינונית

רוני זהבי

ספר לשילוב תכנים פלמחניקיים בהווה השוטפת, אירוע שנתי לציון קרבות פלמ"ח באזור, שיתוף תנועות הנוער בחוויה • תחום מבצעים טלפוניים - פעילות שניתן לבצעה מהבית, ועיקרה יצירת קשר על פי דרישה של בית הפלמ"ח לקראת אירועים • תחום אירועים - סיוע אד-הוק לפעילות הבית, לאירועים באולם, לארגון והכוונה למספר שעות מועט על פי צורך.

שיטת הגיוס להתנדבות הייתה ועודה פשוטה וישירה: התחומים פורטו במייל לכל חברי דור ההמשך, ומי שחפץ פנה אליי כמי שמרכז הנושא, בציון פרטיו והתחום שאליו נוטה ליבו, או שבו הוא יוכל לתרום במסגרת האפשר. במהלך של שבועות מספר נתמלאו השורות ברוב התחומים, חלקם יותר וחלקם פחות. הכוונה היא לקיים מפגש התנעה ותיאום ציפיות לצוות התחום עם שייקה, וממנו לגזור תוכנית עבודה ריאלית. שם המשחק כאן הוא לכוון ליעדים שהינם ברי השגה באילוצי הזמן והאפשרי, שהרי מן המפורסמות היא, שלא אחת פלוני "רוצה אבל זה לא יוצא..."

והרי ידיעה שהגיעה זה עתה: ההרשמה לא נסגרה עדיין! מי שחושב שמתקיימים אצלו התנאים להצטרף, ישלח מייל קצר ל: Ronipalmach@gmail.com, ויזכה לתמורה: הסיפוק שמקנה הנתניה.

בחודשים האחרונים נבטה יוזמה חדשה/ישנה בין שורות דור ההמשך: קבוצת המתנדבים. בהשקיינה ובטיפוחה של מירה גרנות, צמח הנבט הרעיוני והיה לשתיל קטן שעתידי מי יישורנו. העיקרון פשוט: לחבר יחדיו כישורים, רצון טוב וקורטוב של זמן פנוי, לכדי עשייה שיש בה תרומה ממשית הן לבית הפלמ"ח ולפעילות בו והן בכל מקום שבו ניתן להנשיב את רוחו.

בפגישת התנעה עם שייקה גביש, הותוו התחומים הרצויים לפעילות. היריעה מקיפה כמובן הרבה יותר, אולם נמצא לנכון להתמקד בשלב הראשון רק בשישה ואז להתרחב, בחזקת "תפסת מרובה...". התחומים שהוגדרו ודוגמאות לנושאים הכלולים בהם: • תחום תוכן - סיוע בהדרכה, בספרייה, באלבומי התמונות, בחדר הנופלים • תחום תקשוב - סיוע לבית במערכות התקשוב, רשת, אתר האינטרנט • תחום מראה הבית - תוכניות עיצוב, פרויקט המבואה, ייעוץ בניין • תחום קשר לפלמחניקים - יצירת קשר לקראת אירועים, שמירה על קשר טלפוני או ישיר, סיוע במקרה הצורך • תחום הנחלת מורשת הפלמ"ח ביישובים (מודל מודיעין) - פעילות קהילתית בסיוע הראשות או בתי

סיור שהיה, מתי היה?

"בתחילת 1947... גמתי קורס סיירים ונשלחנו, כיתת סיירים עם קבוצת מדריכי ספורט, לקבוע האם הגדוד הראשון יוכל לטייל מטירת-צבי על הרכס של ההרים עד ים המלח. יצאנו בלילה מטירת-צבי ובקרבת טובאס 3-4 ערבים התנפלו עלינו. הרגנו אחד מהם ורצנו חזרה לטירת-צבי. כשעזבנו את טירת-צבי, בערך ב-4 בבוקר, הקיפו אותנו half-trucks של הבריטים, עצרו אותנו והביאו אותנו לבית הסוהר בבית-שאן". את הדברים כתב העיתונאי האוסטרי קרל פפיפר [המוזכר במקום אחר בעיתון] ששירת בפלמ"ח בשם עלי בוכבינדר, לאלדד חרובי, מנהל הארכיון. הוא ביקש לדעת אם יש מי שידוע מתי בדיוק היה אותו סיור ואם מצוי דו"ח על כך. אלדד מנסה לברר. ואולי יש בין הקוראים שורות אלה מי שידוע את התשובה?

הוא לא ידע את שמה

אביזורה נחשון

כחודשיים אחרי פריצת דרך בורמה, כאשר יחידות מהגדוד הרביעי ירדו למחנה ישראל, עשיתי את דרכי לאבו גוש. מכאן הצטרפה אלי חברתי סימה לנסיעה באחת המשאיות שהובילה תחמושת של הגדוד הרביעי למחנה ישראל. המשאית הייתה עתיקה, הנהג לא הכיר את הדרך ולקראת מעלה הסרפנטינות ביקשני לשבת לידו. סימה ונשק אחד נשארו על המטען.

המעלה היה אז במצב בלתי עביר לרכב כזה עמוס. הנהג הודיע: "המכונית לא סוחבת" ולפתע התחלנו להתדרדר במהירות אל התהום. קפצתי וקראתי לשאר החברים לקפוץ אבל הם לא הספיקו. במהלך ההידרדרות המשאית התפרקה ונעצרה במורד התהום. המטען, סימה והנשק התעופפו באוויר ונחתו אל תוך האבק והסלעים. הנהג נתקף בהיסטריה ונעלם בריצה.

רצתי אל התהום. סימה שכבה על סלע, מכוסה באבק הלבן, מחוסרת הכרה. בעזרת הנשק, למרות ששבר את רגלו, הנחנו את סימה על מזון שהיה במשאית. גררתי את המזון עם סימה מחוסרת ההכרה בחזרה אל הדרך. לא הייתה לנו טיפת מים כדי להשיב את רוחה. לבסוף פקחה את עיניה ונאנקה מכאבים. הערב החל לרדת והסיכוי להשיג עזרה היה קלוש ביותר. עד שלפתע עצר לידנו טנדר צבאי. הייתה בו פלמחניקית, ייתכן חברה בגדוד השישי.

נהג הטנדר עזר לי להעמיס את סימה עם המזון על ארגז הטנדר ופתח את החלון שבין הקבינה לארגז. עם כל אנחה שסימה השמיעה הוא האט את הנסיעה במחווה היה הכי אנושי שרק אפשר. הבאנו את סימה לבית החולים. הטנדר חיכה עד שסימה התקבלה ונסענו לתל אביב. הפלמחניקית שאלה אותי אם יש לי מקום לינה בתל אביב. עניתי בשלילה והיא הזמינה אותי לבית הוריה. קיבלתי אצלם ארוחה חמה וטובה ומקום לינה מכובד. בבוקר מיהרתי לבית החולים. לא שאלתי לשמה ולא זכרתי את כתובתה.

חלפו מאז 64 שנה ועדיין אני מוטרד מן השאלה מי הייתה אותה פלמחניקית שאירחה אותי ומי היה נהג הטנדר. באחרונה נודע לי איכשהו כי שם הבחורה תמר גרובובסקי וכי היא בתו של חבר הכנסת הראשונה מאיר ארנוב. אבל לא עלה בידי לאתר אותה. האם יש מי שיכול לעזור לי לאתר אותה ואת הנהג? ברצוני לא רק להודות להם, אלא גם לספר להם שכל השנים הללו סימה היא רעייתי, אם ילדינו וסבתא לנכדנו.

בורג קטן בטייסת הפלמ"ח בגליל

שאל ארלוזורוב

מילדותי בקיבוץ גניגר הסמוך לשדה רמת דוד חלמתי על טיס. ורק במלחמת השחרור, באפריל 1948, התחיל להתגשם חלומי, כאשר הגעתי לטייסת הפלמ"ח בגליל. שם חוויתי לראשונה תחושת טיסה כשאחזתי ב"סטיק, הגה המטוסים, לא כטייס אלא כמכונאי מטוסים ולעתים "מטילן". אבל הייתי ולחמתי בחברה של טייסי פלמ"ח מנוסים, קודם בפיקוד דני בוקשטיין ולאחר מותו בטיסה מעל הרי ירושלים בפיקוד משה פלד. יותר מאוחר הגעתי לקורס הטיס הראשון של חיל האוויר, עוד יותר מאוחר הייתי טייס בטייסת 100. קריירה בטיס לא עשיתי אבל תקופת טייסת הפלמ"ח בגליל היא אחד הפרקים החשובים והמרתקים בחיי.

בספר החדש "נתיב הנשר בשמים" יש סיפורים מעניינים מאותם ימים. אני אזכיר אחדים מאלה שהייתה לי נגיעה ישירה בהם.

מאי 1948, ערב פלישת ארצות ערב והטייסת בפעילות רבה. שידור מיגאל אלון להגיע למנחת בכפר תבור. פנישה ראשונה בחיי עם מפקד הפלמ"ח והאדם הנערץ. מתקנים מקלע בון על החלון, טייס ומקלען ממריאים לפתוח באש על כוחות ערביים הצובאים על הגדר של קיבוץ בית קשת. התקפתם נכשלה ולו במעט בעזרת טייסת הגליל.

ממש ערב הפלישה, לפני מעבר כל הטייסת לשדה מחניים עקב תקיפות מטוסי אויב, מגיע שידור ממפקד הגליל לצאת לסיור לאורך הגבול, בין הכינרת לגשר שיח' חוסיין. הטייס מנחם בר לוקח אותי עימו ואנו צופים בשיירות עד האופק: צבאות עיראק וירדן (הלגיון הערבי) בכבישי צמח, גשר ושכם - טנקים, משורינים, תותחים ועוד. אנו חוזרים לטייסת. אני נכנס לחדר ושם חברים מאזינים לרדיו. קולו של דוד בן גוריון. אני שואל משום-מה השידור? "הכרזת המדינה", עונים לי. אני מתאר את מה שראינו. ובהכירי את הכוח הצבאי המוגבל שלנו אמרתי המשפט: "בואו נסגור את השידור. לא תהיה מדינה בין כה וכה..." כעבור כשבועיים כבר נראו הדברים הרבה יותר אופטימיים עם בלימת הפלישה בדגניה ובצמח, כיבוש צפת על ידי הגדוד השלישי ובליתת הפלישה הלבנונית במלכיה על ידי הגדוד הראשון של חטיבת יפתח ועוד.

באותו חודש מגיעה לטייסת לורנה וינגייט, אלמנת "הידד" צ'רלס אורד וינגייט שנהרג בבורמה במלחמת העולם השנייה. לורנה, שחיה בבריטניה, שמעה כי היישוב רמות נפתלי, שהוקם על ידי יוצאי הפו"ש פקודיו של וינגייט, נמצא במצור ועלול ליפול לידי הערבים. לורנה טסה ארצה במטוס של חיל האוויר הבריטי ודרשה להצניח ליישוב נצור ספר תנ"ך שבעלה קיבל מאביו ונשא אותו תמיד עימו כדי ש"ייתן להם הכוח להחזיק מעמד". משה פלד הסביר לה שניתן לטוס רק ביום ויש ספיטפיירים סוריים אשר ממתנים רק ליירט מטוס שלנו. היא התעקשה. משה לקח אותה בטיסה נמוכה, ספר התנ"ך העטוף היטב נזרק לתוך חצר המצודה והגיעה לידי חבריו של וינגייט. רמות נפתלי לא נפלה. לא בטוח שבזכות התנ"ך של וינגייט, אלא משום שיגאל אלון הודיע לרמות נפתלי: "אתם מגינים על היישוב היהודי בצפת, שניכם תלויים האחד בשני ואיש לא ינטוש את המערכה".

את תפקידה של הטייסת בהקשר לנבי יושע ורמות נפתלי מתאר מפקד הטייסת משה פלד בפרוטרוט ב"נתיב הנשר בשמים". ואני, כאמור, הייתי רק בורג זוטר וצעיר בטייסת הפלמ"ח בגליל באחד הפרקים החשובים והמרתקים בחיי.

חובשת קרבית של מחלקת גח"ל

טובה ואנשי הגח"ל של מחלקתה

תקרית טרגית קרתה לנו במשלט בקסלה. פתאום אני שומעת "חובשת, טובלה, בואי מהר!" עיניי חשכו. אחד משני אחים שהיו אצלנו במחלקה היה שרוע על האדמה, נפצע מכדור שפלט אחד מחבריו שהגיעו יחד ארצה מהשואה. ניסיתי להנשים אותו ולטפל בו אך לשווא. הוא מת, אחיו היה מבוהל והיסטרי והחבר שפלט כדור רצה להתאבד ודפק את ראשו בסלע. כולם היו המומים ואני בכל הסיטואציה הזאת צריכה לדאוג ולטפל באחד שלא יפגע בעצמו, ובאח, ולהרגיע את כולם ואת עצמי.

כעבור זמן קצר יצאנו לכיבוש צובה ואחיו של ההרוג נפצע שם בקרב. חבשתי אותו והוא נשלח לטיפול במרפאה. למזלנו אף אחד לא נהרג בקרב הזה שבו זיוי פקד בו גם ביידיש וברוסית. לוחמי הגח"ל השתתפו בכל יתר הקרבות והפעולות, במסירות ובנחישות. כך היה בנסיגה מהרדאר, כשנשלחתי עם אלונקאים להוציא פצוע שנשאר בשטח האויב, לטפל בו ולהביאו למרפאה, תחת אש, באור יום. וכך בחפירות שוחות באזור הסלעי של הרי ירושלים, כשמסביב יורים, ואני זחלתי כדי לטפל בפצוע, ובקרבות הקשים בלטרון כשחברה' לוחמים ונפצעים, ובנסיגה הגדולה שבה המ"מ עמוס בן-אריה (לפין) נפצע קשה מאד, ביקש רימון ופוצץ עצמו, כדי לאפשר לאנשים לסגת וכדי לא ליפול חי בידי האויב האכזר.

האירועים, הקרבות והאמבוסים קירבו לבבות והייתה בינינו חברות אמיתית. בחופשות כמה מאנשי הגח"ל שלא היו להם משפחות בארץ היו באים לבית הוריי והיו כמו בני בית. אני יודעת שאחרי המלחמה הם הסתדרו בארץ והקימו משפחות ישראליות לכל דבר.

מורי-דרך לומדים על הפלמ"ח

במסגרת אירועי שנת ה-70 להקמת הפלמ"ח נערך באולם מלוי השיירות יום עיון מטעם משרד התיירות ומיועד בראש ובראשונה כהשתלמות למורי דרך. ארגנה והנחתה אל"מ (מיל) מירי אייזן. דברי פתיחה נשא אלוף (מיל) שייקה גביש, יו"ר עמותת דור הפלמ"ח. הוקרן סרטון "מבוא לפלמ"ח". על הרקע לפירוק הפלמ"ח הרצה פרופ' יואב גלבר. בפאנל על הקרבות בגליל מהזווית הערבית והיהודית הרצו ד"ר מצטפא עבאסי ופרופ' אלון קדיש. על תרומת הפלמ"ח בתחום ההתיישבות הרצתה שירי פרסול ובתחום התרבות והשפה - רוביק רוזנטל.

טובה עופר (שכטר)

אפשר לספר ולספר, כל פעם עולה בזיכרון פעולה כזאת או אחרת שבה השתתפתי כחובשת קרבית, קודם בפלוגה א' בגדוד החמישי של חטיבת הראל, אחר כך בפלוגה המסייעת ולבסוף במחלקת הגח"ל. אפשר לספר ולספר, אבל כאן אתאר רק את ניסיוני עם אנשי הגח"ל.

בסיום "תיכון-חדש" הצטרפתי עם גרעין מתל אביב והסביבה להכשרת נגבה. התאמנו בנשק, א"ש לילה וניווט, ספורט שימושי וכדומה, עבדנו למחייתנו בשדה ובכל ענפי המשק, השתתפנו בשמירה בעמדות ובתצפיות על מגדל המים, עזרנו בביצורים וליווינו שיירות לעיר רחובות ודרומה. אחר כך הצטרפנו לגדוד החמישי והוטל עלינו לעלות לירושלים הנצורה. לפני היציאה במשאיות העמוסות קמח ומזון נשא לפנינו יצחק שדה נאום נרגש ומשכנע על הצורך להביא ציוד רפואי, מזון ומורל לתושבי העיר. היו לי רובה צ'כי וכדורים, רימון כדי להתגונן בדרך ולהחזיר ירי על הערבים המתקיפים בדרך. לא היה קל, ירו עלינו וירינו חזרה, בדרך נהרגו מפקדים וחברים רבים נפצעו.

מירושלים אני ורינה נשלחנו לקורס חובשות ואחרי הקורס הוצמדתי לפלוגה המסייעת. הקרב הראשון שהשתתפתי בתור חובשת קרבית היה בעין כרם. לא היה קל לשאת את כל ציוד העזרה ראשונה, סטן חגור ומימיה, אבל עם כל הפלוגה סביבך את מקבלת ביטחון. הקרב עבר בשלום לכולם. עד ההפוגה הראשונה הייתי עם המסייעת, פעולות הסחה, מארבים ושמירה על משלטים. היחס היה חברי ושוויוני מצד החברים והמפקדים.

בהפוגה הראשונה ירדנו בין הראשונים לשפלה, בדרך בורמה. בסוף ההפוגה נקראתי לעלות שוב לירושלים, בתור חובשת של מחלקת גח"ל. נסענו בקומנדקר, אני בחורה יחידה, המפקדים והלוחמים הטריים שעלו זה מקרוב לארץ. הם באו מהמחנות באירופה, מהשואה, מספינות המעפילים ומקפריסין היישר למערכה על קיום והצלת מדינת ישראל. בתחילה הייתי לבד, לא הכרתי אותם. תמיד הייתי בחברת צברים או כמעט צברים ופתאום לנסוע בערב בקומנדקר לירושלים, עם אנשים עם מנטאליות אחרת ושפה אחרת. קצת הסתייגתי מהם וזה מצער אותי עד היום. הם דווקא ניסו להתקרב אלי, שאלו אם אני יודעת יידיש ואם קר לי. בבית דיברתי עם סבתא שלי ביידיש אבל משום מה לא ענית וזה כואב לי עד היום. אבל זה היה רק בהתחלה. אחר כך הייתה בינינו ידידות מופלאה. הם דאגו לי ועזרו לי בכל דבר. היה בחור בשם יונה שהיה חיט וכאשר במשלט בית-נובא נקרקו לי המכנסיים הוא תיקן לי אותם.

ישבנו במשלט בקסלה, משלט מלא עצי פרי. החברה היו מביאים לי פירות, ענבים, רימונים וסב'רס, פירות שלא הכירו מקודם. בזמן הפנוי לימדתי אותם עברית ושירים ישראלים, חיללתי להם בחליל שתמיד היה איתי והם בתמורה לימדו אותי שירים רוסיים ומילים ברוסית.

עוד רב-חובל איטלקי

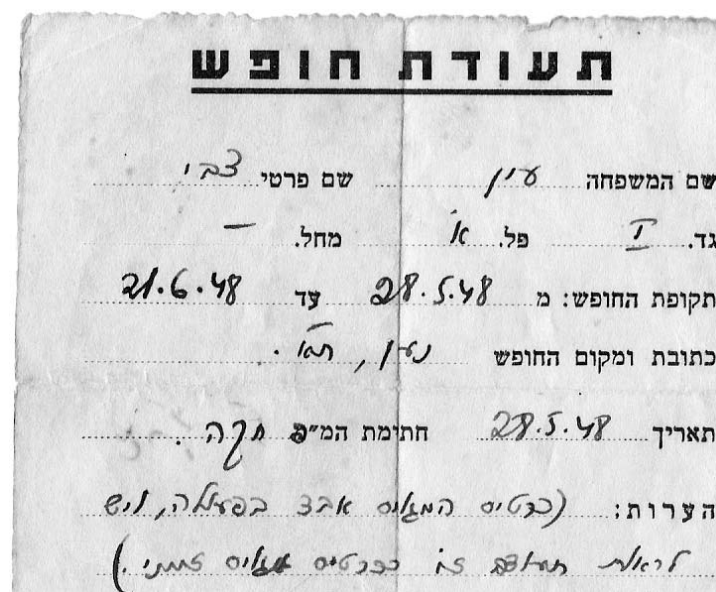
בימים האחרונים של חודש ינואר השנה חלה הצפה בלתי רגילה של גולשים באתר הפל"ם באנגלית. צבי בן-צור, שבנה ומתחזק את האתר לא הבין למה כל הגולשים מתעכבים בנוסח האנגלי של "נאום תשובה לרב-חובלים איטלקי לאחר ליל הורדה" של נתן אלתרמן. לבסוף הוא גילה שהם הגיעו לאתר ולשיר כשחיפשו ב"גוגל" Italian Capitan. החידה נפתרה: היו אלה הימים שלאחר אסון האונייה Costa Concordia שעלתה על סלע ליד חופי טוסקנה. פרנצ'סקו סקטינו, רב החובל האיטלקי של האונייה ששמו לא היה ידוע לכל הואשם ברשלנות ועל כן חיפשו באינטרנט סתם רב-חובל איטלקי והגיעו לשיר של אלתרמן שנכתב לאחר ההורדה לחוף נהריה של "חנה שנש", ספינת המעפילים שהוביל רב החובל האיטלקי אנסלדו 67 שנים לפני טביעת קוסטה קונקורדיה.

להמשיך ולהעביר מדור לדור את העקשנות והנתינה של הורינו בפלמ"ח ולאחר מכן בצה"ל. אנחנו, בן הדור השני ללוחם בחטיבת הנגב ובת הדור השני ללוחם בחטיבת יפתח, אנו מכירים את פועלו של אבי עופר שהתחיל בריכוז דור ההמשך של עמותת דור הפלמ"ח. למרות שאנו גרים רחוק מהמרכז ואיננו ניידים אנו תמיד בעניינים בזכות תקשורת המייל. אנו מרגישים זכות גדולה להיות חלק ממשפחת הפלמ"ח הגדולה ומאחלים לפעילים הרבה בריאות והצלחה בהמשך הדרך, גם בפרסום העיתון - כי מה שחקוק בכתב נשאר לעולמי עד בדפי ההיסטוריה.

ישראל ואפרת שפירא, קריית ביאליק

אני מבקשת לשתף אתכם במסמך ששמר אבי, צבי עין, לוחם בגדוד הראשון. את האישור "תעודת חופש" קיבל לאחר שנפצע בקרב מלכיה. חתם עליו המ"פ "חקה", הוא יצחק חופי.

תמר עין

אחד שהלך לסלע האדום

באחד הגיליונות של "דור הפלמ"ח" פורסם כי בחודש אוגוסט 1953 "הלכו חמישה יוצאי פלמ"ח, מרים מונדרר, אריק מגר, יעקב קלופפלד, איתן מינץ וגילה דרוקר בן-עקיבא אל הסלע האדום, ונהרגו במהלך המסע". לגבי איתן מינץ אבקש לספר על שלושה אחים לוחמים לבית מינץ מכפר מעש. חגי הבכור לחם במלחמת השחרור בחטיבת אלכסנדרוני ובגדוד 89 בפקוד משה דיין. ניר, הצעיר באחים התגייס אחרי מלחמת השחרור לצה"ל, לחם בחטיבת הצנחנים בפעולות תגמול וסיים שירות קבע בדרגת סגן. רמ"ח קושר קרבי. איתן היה האח האמצעי. הוא למד בבית הספר החקלאי מקווה ישראל ועם תחילת הקרבות הפסיק את הלימודים יחד עם חבריו לכיתה והתגייסו לגדוד השישי של הפלמ"ח. בתום הקרבות חזרו לבית הספר וסיימו את הלימודים. איתן היה חובב טבע, טייל וסייר מעולה ממקימי שדה בוקר, בחור שתמיד חיפש אתגרים. כך קרה שיצא עם חבריו לבקר בסלע האדום שאותה תקופה, כדברי השיר "איש משם עוד לא חזר".

ראובן שיפריס, חבר הכשרת גבע

מיכה פרי צילם את הנפת דגל הדיו

בגיליון האחרון של "דור הפלמ"ח" הופיעה התמונה הנודעת של הנפת דגל הדיו באילת. מיכה פרי, אבי, נתן אותה לארכיון המדינה - לשכת העיתונות הממשלתית. ההסכם שלו איתם היה שבכל פעם שהתמונה תתפרסם, שמו יופיע מתחתיה. אנא, אל תחטאו בחטא השיכחה.

תמי פרי-פורת, תל אביב

מפקד הקורס וחברי ההכשרות

יש לי מספר הערות לגבי העיתון האחרון. הערה ראשונה: הייתי חניך בקורס המכ"ם הגדול במאי 1945 ואני יודע כי מפקד הקורס היה יצחק רבין ולא יוספליה טבנקין. והערה שנייה: אכן מניין ההכשרות המגויסות היה 117, אך מספר בוגרי ההכשרות שהתפרסם (2,840) נכון אך ורק לבוגרי הנוער העובד. המספר הנכון הוא כפול כמעט - 5,228.

יחזקאל אבנרי, החותרים

הערות המערכת: יואב רגב שחיבר את שני הערכים אומר כי לפי מקורותיו אותו קורס פוצל לשניים ולכל קורס המפקד שלו. אשר למניין חברי ההכשרות, חלה טעות דפוס בספרה אחת, היה צריך להיות 4,840 בקירוב, כי אין בנמצא מספרים מדויקים בגלל הצטרפויות ועזיבות של בודדים.

כל עלילות הפלמ"ח ב-32 עמודים

בגיליון המיוחד לציון 70 שנה לפלמ"ח הצלחתם במסגרת הקצרה של 32 עמודים לדחוס את עלילות הפלמ"ח מראשית קיומו ועד היום ועל כך תבורכו. ובכל זאת אני מוצא לנכון להצביע על עלילה אחת נוספת שלא הוזכרה - אוניות הרכש במלחמת העצמאות. לא לכל פלמ"חניק היה נשק אישי בחודשי הלחימה הראשונים מנובמבר 1947 עד 31 במרץ 1948. במהלך המלחמה הופעלו 15 אוניות רכש. שלושת הראשונות הצליחו לפרוץ את ההסגר הימי הבריטי, שנמשך עד הכרזת העצמאות. הראשונה, "נורה", הגיעה לנמל תל אביב ב-1 באפריל 1948 עם 4,500 רובים ו-200 מקלעים ציניים, שאפשרו למגר את המתקפה הערבית המקומית, לפני פלישת צבאות ערב. 15 האוניות ערכו עד אפריל 1949 מעל 50 הפלגות, בהן הובאו תותחים, טנקים, מטוסי קרב וחומר נפץ. מלווי האוניות היו ימאי פל"ם ו"גדעונים" ממאגר המלווים של עליה ב'.

יהודה בן-צור, תל אביב

חשיבות דור ההמשך

מדינת ישראל לא הייתה קמה, מתפתחת ומביאה מיליוני עולים חדשים כדי לבנות את ביתו של העם היהודי, אלא בזכות הורינו שנתנו את כל כולם למען המטרה ולעיתים גם את טיפת דמם האחרונה. עם לוחמי הפלמ"ח נמנו אבי יוסף שפירא שירד מן האוניה מאוד מוצל מאש משואת אירופה ולמחרת כבר נלחם בחטיבת הנגב בקו הראשון מול אויבנו וחמי יוסף בר חיים (פס) יליד פתח תקווה, חבר הכשרת ארז ולאחר מכן לוחם בחטיבת יפתח לשחרור הגליל ובית שאן. ולא נשכח גם את שליחי העלייה של הפלמ"ח שהביאו יהודים הן משארית הפליטה מאירופה ומקהילות נידחות ממקומות אחרים בעולם. בזכות שכאלה אנו עומדים היום בראש זקוף וגאה על כי יש לנו מדינה חופשית שתהיה קיימת לעולמי עד.

כדי לספר ולהגשים את מסורת הגבורה וההקרבה האישית שומה עלינו

מה אתה יודע על "קורס החכמים"

לבד מהיותי איש כיתת הסיירים של פלוגה ב' בשנים 1943-1945, נודעתי אז בין חברי גם כפזמונאי לעת-מצוא. בגאווה בלתי מסותרת של בן ח"י שנים אף סיגלתי לעצמי שם עט, "לקח יונגרמן", להבדיל ביני לבין... נתן אלתרמן. הייתי אז רק מושך בעט, כלומר מכביר מלים ונודניק לא קטן, אך נראה כי שמי הלך לפניי ולפייך, בפרוס שנתי השנייה בפלמ"ח נשלחתי אל "קורס החכמים" - קורס קציני הסברה במחלקות הפלמ"ח שנערך בין 7 ל-24 ביוני 1944.

את הקורס ארגן ארנן עזריהו, "סיני", ב"בית הסיליקאט" בתל-אביב, מאחורי תיאטרון "אוהל" ז"ל. בדקתי ולא גיליתי עדויות מפורטות לקורס חד-פעמי ומיוחד זה. ורק בספר "חבר ואיש סוד" - שיחות עם "סיני" - מאת אורה ערמוני הוקדשו לכך 16 שורות (עמודים 58-59) ואילו בספר "פלמ"ח" מאת יואב רגב מוזכר הקורס בשבע מלים בלבד (עמ' 368)!

נראה לי, כי הגיעה השעה למחר ולגאול את זכרו של קורס יחיד במינו זה מפני אחרוני המשתתפים בו שעוד נותרו עימנו - בתקווה להציל פרטים נוספים: נושאי ההרצאות, המרצים ובעיקר שמות החניכים. אם ללמוד מכינויו, היוו אלה ככל הנראה את "שכבת האינטליגנציה" של הפלמ"ח - "טליגנאטים" בלכסיקון שלנו - מה שנחשב אז ככינוי גנאי פוגע ביותר. אני מוכן להפשיל שרולים ולהקדיש זמן למחקר של פן מיוחד זה בהווה הפלמ"ח. ואולם, אעפ"י שעסקתי בשנים האחרונות במחקר כמה וכמה עניינים ופרשיות אחרות מעברו של הפלמ"ח, מתברר כי זכרוני בוגד בי דווקא באשר ל"קורס החכמים". לצערי, אני מצליח להעלות אלא פרטים זניחים דווקא: מכל חניכי הקורס אני זוכר שמות בודדים, ובהם שאול ביבר. כן אני זוכר את הטבח המפורסם של קורסי הפלמ"ח, אברום (?) איש המושבה גן-יבנה, שהוקצה לו חדרון קטן בשיפולי הבית בו נערך אותו קורס. 40 חניכים וחניכות היו בקורס על פי "סיני". אם יש בהם הקוראים שורות אלה, אני קורא לכל "המשכיל בעת ההיא", שלא יידום, אלא ימחר להעביר בכתב את כל שהיא/הוא זוכרים ואולי אף את השמור עימו/עימה בכתב ובצילום מ'קורס החכמים' המדובר.

יהודה זיו (זלטין משכבר ימי הפלמ"ח)

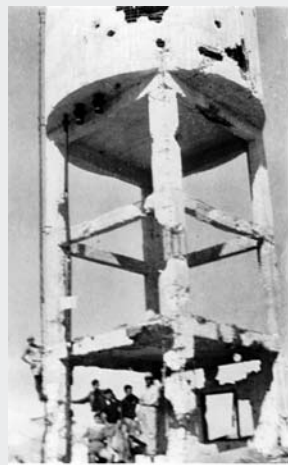
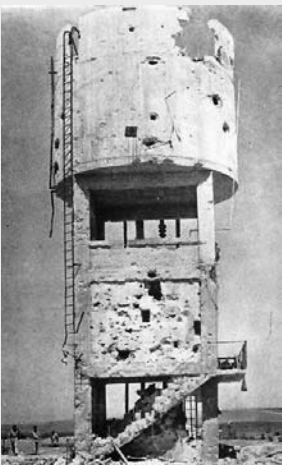
הוצבה אנדרטה בח'רבת מחאז

אנף ההנצחה במשרד הביטחון הציב אנדרטה מרשימה להנצחת הקרב שניהלו ב-30 בספטמבר 1948 לוחמי חטיבת יפתח-פלמ"ח באחד המשלטים בנגב שבו נפלו 13 חללים ונפצעו 30. בראש האנדרטה רשום שם המשלט: חרבת-מחאז. האזכור הנאות לקרב וללוחמי הפלמ"ח עורר ויכוח בין החברים, באשר לנכונות הכותרת. חברנו יהודה זיו, איש ידיעת הארץ וחבר בוועדת השמות הממשלתית טוען כי את שם המקום יש לכתוב כך: "משלט מחאז". הוא מבסס את טיעונו על המקור הערבי של המקום ועל החלטת ועדת השמות מ-1953. מנגד מצדדת תהילה עופר שחיברה יחד עם זאב עופר את הספר "הגדוד הראשון" ב"ח'רבת מחאז", לפי שכן נקרא בפי אנשי הגדוד הראשון שלחמו ושכלו שם את חבריהם. כמו כן טוענת המתנגדת ל"מחאז" כי למילה זו יש קונוטציה עכשווית למאחזים חוקיים ובלתי חוקיים בשטחים. כך או כך - העיקר שזכר הקרב וחלליו זכה להנצחה נאותה. ולמבקשים לפקוד את המקום: הוא סמוך ל"מחלף מחאז" בכביש 6, ששמו דווקא תומך בגרסת זיו.

הנצחת חברי פלמ"ח לרגלי מגדלי המים של בארות יצחק ויד מרדכי

במקומות רבים הקשורים במלחמת העצמאות ובפלמ"ח מקימים אתרי הנצחה, או משפצים את הקיים. כך לדוגמה, שוקם ושופר אתר מגדל המים של קיבוץ בארות יצחק אשר על אדמותיו שוכן עתה קיבוץ עלומים. חבר הפלמ"ח משה אולניק מקיבוץ רביבים (הכשרת מעוז) ייצג את עמותת דור הפלמ"ח בטקס הסרת הלוח באתר ומספר, בין השאר: "התקפות המצרים על הקיבוץ החלו כבר במאי 1948 אך יום הקרב העיקרי התחולל ב-15 ביולי... חברי קיבוץ לחמו בגבורה ובסיועה לוחמי פלמ"ח מהגדודים השני והתשיעי הדפו את ההתקפה...". באותו קרב נפלו 16 חברים ושתי חברות פלמ"ח.

מגדל המים של יד מרדכי בתש"ח גרשון דובנבויס מגדל המים של בארות יצחק בתש"ח

בקיבוץ יד מרדכי הוקם יד זיכרון חדש למרגלות גבעת הפסל והמגדל, להנצחתו של איש הפלמ"ח גרשון דובנבויס. גרשון, שכינויו היה "דבמבם", שירת בגדוד התשיעי של חטיבת הנגב ונפל ב-26.10.1948 כאשר פיצץ גשר בעורף האויב המצרי. במקום קיים היום "גשר דבמבם", על נחל חברון. גרשון היה מפקד הפלוגה שהוצבה ולחמה באזור יד-מרדכי. חברי הקיבוץ מוקירים את זכרו במיוחד בשל מנהיגותו ופועלו בפינוי הילדים מן הקיבוץ המתקף. הילדים של אז הקרינו בטקס סרט מבוסס על זיכרונותיהם.

הפלמ"ח על המפה

TRIPADVISOR הוא מהאתרים הפופולאריים ביותר בעולם למידע תיירותי. האתר בונה רשימות של אתרים ומדרג אותם על-פי המלצות וביקורות המבקרים בהם. בחודשים האחרונים דורג בית הפלמ"ח במקום הראשון או השני לסירוגין, ברשימה של למעלה מ-140 אתרים בתל-אביב. הוא מקדים את נווה-צדק, הטיילת, מדרחוב נחלת בנימין, מוזיאון תל-אביב לאמנות, מוזיאון רבין ועוד. לדוגמה, הדירוג במקום הראשון בין 72 אתרים שנסקרו בחודש מאי האחרון, היה:

Ranked #1 of 72 attractions in Tel Aviv 79 Reviews. Visitor rating: Excellent 63; Very good 10; Average 4; Poor 2; Terrible 0
 דוגמה לאחת ההמלצות של מבקרת המציגה עצמה בכינוי Linnnybear: Montreal

Through the multi media presentation, the visitor can experience what it was like to be a member in the forces that helped establish the State of Israel. Fascinating and very worthwhile.

ועוד המלצה, של

Michael R Redding Connecticut

It was inspiring to visit the Palmach museum and hear the commentary of the early defenders of Israel, their sacrifices and heroic achievements. The presentations of stories were thoughtfully done with pictures, voice overs, and historic battles. It gave one an appreciation for how fragile but determined a very few were to preserve a new home.

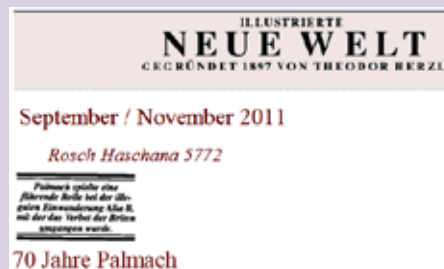

חברים בה כיום כ-460 אישה ואיש ואנו שואפים להרחיב מאד את היקף החברים. כל שצריך לעשות הוא להירשם לפייסבוק באמצעות הדפדפן במחשב, על פי הנחיות שיופיעו על המסך, להקליד את השם הנ"ל באנגלית ולבקש חברות (יש תיבה מיוחדת לבקשה זו) אשר תאושר אוטומטית. בדף זה אני מעדכנת על פעילויות שונות הנעשות על ידי עמותת דור הפלמ"ח בבית הפלמ"ח ומחוצה לו. החברים מפרסמת ומחליפים אינפורמציות, מפרסמים תמונות מאירועים שונים ומעודדים שיתוף בהלכי רוח. חברי הקבוצה יכולים לפרסם תמונות וזיכרונות, לחפש עמיתים, ולהתעניין בנעשה בעמותת דור הפלמ"ח לרבות בדור ההמשך ובאירועי בית הפלמ"ח. כן, ואף לקבל תשובות... אני מזמינה להצטרף לקבוצה שלנו בפייסבוק גם שוחרי מורשת הפלמ"ח וכל מי שמגלה עניין.

להלן כמה התייחסויות שקיבלנו ופורסמו ב"קיר" שלנו לאחר שפרסמתי כי הפלמ"ח חוגג יום הולדת 71. ישראל קסטנברג כתב: "מזל טוב ליום היווסדכם, תמיד תמשיכו לציין את גדולת מעשיכם למען נזכור את השליחים שעשו להקמת המדינה משך שנים". עמיקם נוישפיל: "נולדנו יחדיו, באותה בשנה, ואני גאה מאוד על כך. המון המון מזל טוב ודורות לזיכרון נצח". דוד דרומלביץ: "לפקודה תמיד אנחנו-אנו הפלמח!" רחלי בקלר-גרייצר, חברת דור ההמשך, מכבים: "מזל טוב ליום ההולדת, עד 120 (אומרים שזה אפשרי כעת)... העיקר הבריאות והמרץ לפעול". אלי מליץ: "מזל טוב! מכל המחתרות..."

אין יום שהפלמ"ח אינו מוזכר ברבים. משווים אישים ואירועים לדמויות ואירועים מן הפלמ"ח, לעניין ושלא לעניין, מטוב ועד רע, תלוי בהשקפת העולם ובדעות הכותב בעיתון או המשדר ברדיו ובטלוויזיה. אנחנו זוכים לחשיפה מפרסומים בעולם הגדול ועד מקומונים בישראל. וגם בפייסבוק.

את כתב העת Illustrierte Neue Welt ייסד בנימין זאב הרצל בשנת 1897 ומאז, למעט שנות הנאציזם, הוא ממשיך להופיע בווינה בירת אוסטריה.

בראש השנה אשתקד פורסמה בו כתבה גדולה על הפלמ"ח במלאת 70 שנה להקמתו. העיתונאי קרל פייפר החי באוסטריה שואב את ידיעותיו על הפלמ"ח ועל הכנס האחרון מכלי ראשון. בארץ היה שמו עלי פפיר. הוא התגייס לפלמ"ח ב-1946 בשם המשפחה בוכבינדר, שמו בדרכון המזויף בו נמלט מאירופה ב-1943 ועלה ארצה. עלי-קרל שירת בגדודים הראשון, השני והתשיעי ולחם במערכות מלחמת העצמאות (במקום אחר בעיתון הוא מבקש פרטים על אירוע מסוים משירותו).

אסנת מרדור

זה ה"קיר" של קבוצת דור הפלמ"ח בפייסבוק.

המקומון "גפן" המופץ בתשעה ישובים 'אלונה, אור עקיבא, בנימינה, גבעת עדה, זכרון יעקב, חוף הכרמל, כרכור, פרדס חנה וקיסריה' הקדיש השנה את גיליון יום העצמאות לפלמ"ח תחת הכותרת "מגש הכסף - גפן" מקדיש את גיליון יום העצמאות ה-64 ומצדיע לאנשי הפלמ"ח מהאזור. בכתבה גדולה על תולדות הפלמ"ח ופועלו כותב שמעון שגיא, בין השאר: "הפלמ"ח לא היה צ'יזבאט, דור הנפילים עמדו חשופים על הגבעות, המשמעת נראתה חופשית, לא היה צורך להצדיע למפקדים שנקראו בשם הפרטי, היתה הרבה רומנטיקה, הרבה מוטיבציה אבל היה גם הרבה מזל, הם שרו 'אנו אנו הפלמ"ח' והיתה להם הכרת ערך עצמי, אמרנו שזור מולדת? בלי כל אלו אי אפשר היה להמשיך ולתדלק את התקווה".

בכל שנה נוספים לספרייה בבית הפלמ"ח מאות כותרים קשורים במלואם או בחלקם בפלמ"ח. הספרים והחבורות מכסים סוגות שונות - מחקר, סיפורת, שירה, ביוגרפיות, זיכרונות, תולדות של יחידות והכשרות, ספרי ילדים ונוער, אלבומים ועוד. הספרייה מיועדת לעיון ולמחקר במקום, אך לא להשאלה. במדור זה נוכל לסקור רק מדגם זעיר שבזעיר. כל ספרי הספרייה מקוטלגים, בתוספת הסברים קצרים, באתר האינטרנט של הפלמ"ח. חלקם נמכר באולם אוצר תמונות הפלמ"ח.

שמות קשורים בטיס בעליל, יש בספר עדויות של אנשים שרק מעטים יודעים כי היו בטיסת, דוגמת סוף ורטהיימר ויצחק ארד (טולקה).

פלמ"ח - "לפקודה תמיד אנחנו" פלמ"חאיות - על המשמר

יואב רגב, הוצאת "ארץ ארץ"

המחבר, חבר דור ההמשך של עמותת דור הפלמ"ח מציג בשני ספרים תמונה כוללת, מבוססת על מחקר מקיף ומקורות רבים, של הקווים המאפיינים את הפלמ"ח בשבע שנות קיומו. שני הספרים אינם בגדר עבודה

אקדמית. "פלמ"ח" מתמקד בתיאור אבני הדרך בקורות הפלמ"ח, מערכותיו ומאפיינים בתחומים כמו מנהיגות צבאית, תורת לחימה, מסעות, התיישבות, הסברה, רעות ואחוות לוחמים, דבקות במשימה, חווי, הווי ועוד. מטרתו, לדברי המחבר "... להציג את מקומו ואת ייחודו בקרב היישוב העברי ובארגון 'ההגנה' בו מילא תפקיד מרכזי". לפעולות וקרבות מצורפים רישומי הזירות ותנועות הכוחות הלוחמים.

בהמנון הפלמ"ח שחיבר זרובבל גלעד ישנה השורה: "כל בחור טוב לנשק, כל בחור על המשמר". חברות הפלמ"ח וגם חברים רבים מבכרים לשיר כך את אותה שורה: "כל בחור טוב לנשק, בחורה על המשמר", לציין את חלקן ופועלן של הבחורות בשורות הפלמ"ח. המחבר, מודע לחוב שחב הפלמ"ח לחברות, עוסק בספרו "פלמ"חאיות", כדבריו, "בדברים שאמרו ובמעשים שעשו, במקום שתפסו ובתפקידים שמילאו ביחידותיו השונות, ובחלקן בבניין הארץ ובמאבק הלאומי של היישוב העברי בשנות קיומו של הפלמ"ח". בספרו, הבחורות הן אחיות-לנשק במלוא מובן המילה.

אלוף הניצחון - אסף שמחוני

עמוס כרמל, הוצאת "ידיעות אחרונות"
כותרת הספר מתייחסת לפרק בחייו של אסף שמחוני כאלוף בצה"ל ותפקידו החשוב ביותר במלחמת קדש. ואולם חלקו היותר גדול של הספר מוקדש לשבע השנים של אסף שמחוני כאיש הפלמ"ח. "מחלקת הגלבוש" שאליה התנדב עם הקמת הפלמ"ח מקיבוצו, תל-יוסף, הוא עלה מתפקיד לתפקיד, ממערכה למערכה, בשנים שלפני הקמת המדינה ובמלחמת העצמאות. מפקד מחלקת בית קשת (וכנזה מפקד ההיאחזות הראשונה

של הפלמ"ח), מפקד פלוגה בגדוד הראשון בחטיבת יפתח, סגן מפקד הגדוד ומפקד חטיבת יפתח - אלה התפקידים שמילא ושהכשירו אותו לימים שיהיה אלוף פיקוד בצה"ל. את המחקר לספר של כרמלי ערכה צילה רוזנבלט.

"והוא היה לאגדה" אבי, יצחק שדה, זכרונות

איזה שדה דפני, הוצאת המשפחה

לא במקרה נתונה כותרת הספר מירכאות. היא לקוחה משירו של חיים גורי "בלדה על יצחק שדה" שכל חרוז בה מסתיים בפזמון חוזר: "... כי הוא היה / חבר בגדוד העבודה / והוא היה לאגדה". רבות נכתב, גם ספרים, על יצחק שדה מפקד הפו"ש, ומפקד הפלמ"ח, ואלוף השריון, וידידם של משוררים ועל מה-לא. אלא שעבור מחברת הספר לא היה יצחק שדה בגדר אגדה. הוא היה אבא. וגם מפקד, שלה ושל בעלה לעתיד, כי איזה שדה בפלמ"ח שהקים אביה ונישאה לאיש הפל"ם משה דפני (והמסורת נמשכת, בנה איתן פעיל בדור ההמשך של עמותת דור הפלמ"ח). איזה שדה דפני מספרת על אביה, חייו ופועלו, כפי שנחקקו בזיכרונותיה האישיים ובעדויות שגבתה מחברי פלמ"ח אשר הלכו עם שדה לאורך שנים, בדרכו ולצידו.

חטיבת הנגב במלחמת העצמאות

ארדון כהן, מיכאל (מיקי) כהן, עמוס מנדלסון, הוצאת עצמית

שלושת מחברי הספר הם שלושה מלוחמי חטיבת הנגב של הפלמ"ח במלחמה, אשר טרחו תקופה ארוכה באיתור חומר תיעודי - מסמכים, עדויות, תמונות, מפות ועוד. הספר מתחיל בתיעוד ירידת הפלמ"ח לנגב עוד לפני המלחמה, ממשיך בהפיכת הגדוד לחטיבה, אבטחת התחבורה, צינור המים ויישובי הנגב בפלישה ובמצור, קרבות הבלמה נגד הצבא המצרי הפולש, קרבות "עשרת הימים", המבצעים "יואב", "עובדה" ו"חורב". הספר המספר על החטיבה המפוארת לא מסתיים בהסכמי שביתת נשק ופירוק החטיבה, אלא מקדיש פרק להנצחת חטיבת הנגב, יישובים, לוחמים שנפלו במערכה וההכשרות המגויסות, לרבות חברות הנוער העולה.

נתיב הנשר בשמיים טייסי הפלמ"ח מספרים

פנינה ירוחמי, הוצאת אוצר התמונות בבית הפלמ"ח ו"אריאל"

דיתה פרח, בעצמה טייסת במחלקת הטיס של הפלמ"ח ומייסדת אוצר התמונות, השתתפה בהכנת הספר של פנינה ירוחמי, מתנדבת ועורכת אלבומים. במקור ראינה המחברת קבוצת ותיקים של טייסי פלמ"ח לצורך הכנת אלבום לאוצר התמונות, ראיונות בהחלט ראויים לספר שיצא מתחת ידה שכן, כדבריה, "כל אחד הוא סיפור של גבורה ומסירות". העדויות המופיעות בספר מספרות את עלילותיהם של 18 טייסים ואנשי צוות, החל ממשלה פלד (פלדמן), מפקד הטייסת שפעלה בשנים 1943-1948. בצד בעלי

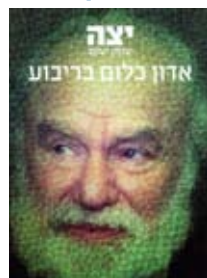
יוסף שחר (שוורצמן) "טוסקה" (א)י בפלמ"ח

יורם שחר, הוצאת המשפחה
יורם שחר, חבר דור ההמשך של עמותת דור הפלמ"ח, כתב ספר על אביו, כתב באהבה ובגאווה וגם בדרך של שילוב זיכרונות אישיים משולבים במחקר, תיעוד וראיונות עם חבריו של "טוסקה". הוא ניצל את כישוריו כבוגר בית הספר לקציני ים בעכו, כאיש האקדמיה וכעוסק במחקרים בתחומים שונים, על מנת לתאר את אביו הפלמחניק, איש הפל"ם והגדוד הרביעי בחטיבת הראל. את דמותו ואת פועלו של יוסף-טוסקה מאפיינת אחת מאמירותיו: "הדור שלנו נולד למלחמת השחרור. מאז שנולדנו התכוננו למלחמה - בלי שידענו; נלחמנו - בלי שידענו ללחום וניצחנו - השד יודע איך - אולי תודות לגנרל הטוב ביותר שהיה לנו, 'גנרל אין ברירה'!" זה גם סיפור אהיו לנשק של "טוסקה", מלווה בתמונות, מסמכים ומידע על אירועים ואנשים.

יצה - אדון כלום בריבוע

יצחק יעקב (יצה), הוצאת "ידיעות אחרונות"
את הפרק "הפרטיזנים היהודים מפלשתינה" מתחיל מחבר האוטוביוגרפיה במשפט: "בן שמונה עשרה הייתי, והרופא אמר שלא אוכל להתגייס לפלמ"ח מאחר שליבי מרשרש". הוא דווקא התגייס ובין השאר "רצתי 30 קילומטר ב-4 שעות עם מקלע בן על כתפי כדי להסתתר מהבריטים אחרי פיצוץ גשרים". שני פרקי הפלמ"ח בחייו (השני הוא "מלחמת העצמאות") זוכים לתיאור מפורט בספר, היותו מ"מ בקריית ענבים, לחימתו כסגן מפקד גוש עציון, כקצין מבצעים בגדוד השישי של חטיבת הראל וכסגן-מפקד הגדוד. הגם שעיקר הספר מוקדש לפרשת תת-אלוף יצחק יעקב, האשמתו ב"פשע נוראי" ועלום וזיכויו לבסוף על ידי בית משפט - לימיו בפלמ"ח הייתה השפעה משמעותית על הצלחתו והישגיו לאורך השנים.

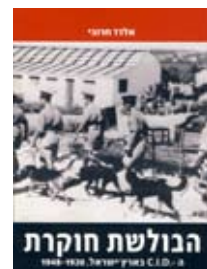
יאיר פרג - משוגע על ארץ ישראל

גיסיה פרג, הוצאת "צבעונים"
אלמנתו של איש הפלמ"ח יאיר פרג כתבה את הספר המתאר את שנות חייו שהתנהלו באופן המזכיר רומן רצוף אירועים דרמטיים, אך כאלה שהתרחשו באמת. סיפור חייו אינו מסתכם בשנותיו בפלמ"ח: את אהבתו לטבע הפך למפעל חיים למען שמירת הטבע וכמדען בתחום הבוטניקה היה פרופסור באוניברסיטה העברית. אך הפלמ"ח תופס חלק גדול ומשמעותי ביותר בחייו ובספר, החל מחברותו בהכשרה המגויסת של התנועה המאוחדת בכפר בלום, לחימתו כמקלען במסגרת פלוגה ב' בגדוד השלישי - גדוד הגליל - של חטיבת יפתח-פלמ"ח בשחרור צפת, בחילוץ ילדי מושב רמות נפתלי, ומבצעים נוספים. בסוף מלחמת העצמאות, יחד עם חבריו להכשרה והכשרות דגניה ב' ועין-גב נמנה יאיר פרג עם מקימי קיבוץ צרעה.

הבולשת חוקרת C.I.D. בארץ-ישראל, 1920-1948

אלדד חרובי, הוצאת "פורת"
ההיסטוריון ד"ר אלדד חרובי, חבר דור ההמשך של עמותת דור הפלמ"ח ומנהל ארכיון בית הפלמ"ח, חקר במשך זמן רב את חלקם של הבריטים בתקופת המנדט בארץ ישראל. הספר העוסק בבולשת הבריטית בארץ מבוסס על עבודתו לתואר דוקטור שבמהלכה חקר וראיין בארץ ובחוץ-לארץ ומתחת ידו יצא, כדברי ההיסטוריון פרופ' יואב גלבר: "ספר חיוני לכל חוקר של תקופת המנדט בתולדות ארץ ישראל והיישוב ולכל המתעניין בה, ולא פחות מכך לכל החוקר והמתעניין בהיסטוריה של ארגונים משטרתיים ודרכי עבודתם בכלל". ניתן להוסיף כי פרקי הספר, העלילות והאישים המתוארים בו מרתקים לא רק לגבי חוקרים והיסטוריונים.

הרמטכ"ל הראשון - יעקב דורי

מרדכי נאור, הוצאת "מודן" והוצאת צה"ל
"מערכות"
ההיסטוריון ד"ר מרדכי נאור מצוי היטב ברזי מערכת הביטחון, מימי המחנות ועד ימינו. רבים מ-100 ספריו עוסקים ביחידות, אישים ומערכות צבאיות. יעקב דורי, רמטכ"ל ה"הגנה" - צבא המדינה בדרך - ורמטכ"ל צה"ל עם הקמתו, היה דמות מפתח בשני התפקידים הללו. הפלמ"ח תופס מקום נכבד בביוגרפיה של דורי, הגם שנאור כותב: "יחסיו עם הפלמ"ח היו מורכבים יותר".
ובכל זאת, מתוך החומר התיעודי הרב ששימש לכתיבת הספר מצא המחבר את המאמר "התפקיד החינוכי" שפרסם דורי בעלון הפלמ"ח והועתק בספר הפלמ"ח. הוא גילה אף תיעוד הסותר את הגרסה כי בגלל התנגדותו, דורי הודר מההחלטה על הקמת הפלמ"ח. ואדרבה, כתב, הרמטכ"ל הראשון הוא שקבע את השם פלמח, בלי גרשיים, כי כך כתב גם מטכ"ל ורמטכ"ל.

בעיניים פקוחות ראש המוסד מתריע: האם ישראל מקשיבה?

צבי זמיר ואפרת הס, הוצאת "דביר"
שם המחבר מופיע בעטיפת הספר בהלטה רבה משל כותרת הספר - ולא בכדי. צביקה זמיר התגייס לפלמ"ח בשנת 1942, בגיל 16, והיה מהתחלת מלחמת העצמאות מפקד הגדוד השישי שאיבטח את השיירות לירושלים הנצורה ובעל דרגת אלוף בצה"ל. אך שמו ידוע ברבים יותר כמי שהיה ראש המוסד למודיעין ותפקידים מיוחדים בתקופה הקריטית שאחרי מלחמת ששת הימים ועד סוף מלחמת יום הכיפורים. ספרו התפרסם במיוחד בגלל העובדה שעבר יום הכיפורים 1973 היה האיש שהתריע לפני הממשלה על כוונת מצרים לתקוף את ישראל. הפולמוס שהתעורר סביב גילוי זהותו של הסוכן שהפעיל במצרים הוא שעורר את ההתעניינות הרבה בספר, אבל בספרו האוטוביוגרפי מתייחס צביקה לא מעט גם לשנותיו ופועלו בפלמ"ח.

